

SELVITYS KOIRIEN JA KISSOJEN PAKOLLISESTA TUNNISTUSMERKINNÄSTÄ JA REKISTERÖINNISTÄ

ELÄINTEN HYVINVOINTIKESKUS
2015

Julkaisija:
Eläinten hyvinvointikeskus, PL 57, 00014 Helsingin yliopisto

ISBN:
978-951-51-0964-4

Teksti:
Terhi Jääskeläinen, Eläinten hyvinvointikeskus

Kuva:
Johanna Tunkkari

Sisällys

Johdanto	1
Eläinmäärät Suomessa	2
Löytöeläinten lukumäärät	2
Lainsäädäntö ja vapaaehtoiset vaatimukset	3
Lainsäädäntö	3
Vapaaehtoiset tunnistusmerkinnät ja rekisteröinnit	3
Tunnistusmerkintä.....	4
Mikrosiru	4
Tatuointi	6
Rekisterit.....	7
Suomessa käytössä olevat rekisterit	7
Viranomaisrekisterit	7
Muiden toimijoiden eläinrekisterejä	8
Tunnistusmerkintä ja rekisteröinti muissa maissa	11
Ruotsi.....	11
Tanska.....	13
Hollanti	14
Belgia	15
Ranska.....	15
Yhteiseurooppalaiset rekisterit	15
Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaikutukset	16
Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin kustannukset omistajalle tai kasvattajalle	16
Löytö- ja irtoeläimet	17
Viranomaisille muodostuvat kustannukset	17
Kunnille muodostuvat kustannukset.....	18
Omistajan kustannukset	19
Eläinsuojeluyhdistyksille ja löytöeläinlaitoksille muodostuvat kustannukset.....	20
Suuret kissapopulaatiot.....	20
Eläinten maahantuonti.....	22
Pentutehtaat.....	23
Eläinsuojelutapaukset	24
Eläintenpitokielto	25
Rabies ja muut taudit	25

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaihtoehdot	26
Valtion ylläpitämä vai yksityinen rekisteri.....	29
Tunnistusmerkintä ja rekisteröintivaatimuksen toteuttaminen	30
Rekisteröinnistä syntyvät tulot.....	31
Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin valvonta	32
Kyselyiden tuloksia	32
Uudistustyöhön liittyvä kysely.....	33
Selvitystyöhön liittyvä kysely	33
Johtopäätökset	33
Lähteet.....	35

Johdanto

Kissojen ja koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tarkoittaisi tiivistettynä sitä, että jokaisella eläimellä olisi tunnistusmerkintä (mikrosiru), jonka tieto olisi yhdessä omistajatietojen kanssa kirjattu rekisteriin. Näin esimerkiksi irralleen päässeen ja kiinniotetun eläimen omistajan tiedot löytyisivät rekisteristä, jolloin eläin pääsisi mahdollisimman pian takaisin kotiin. Rekisteri toimisi myös toiseen suuntaan: jos olisi esimerkiksi tarpeen tarkastaa omistajalla olevien eläinten tiedot, ne löytyisivät rekisteristä.

Lemmikkien tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä keskustellaan EU-tasolla paljon. Yksittäiset EU-maat ovat jo sääätäneet asiasta kansallisesti. On myös mahdollista, että asiasta tullaan säättämään EU-tasolla. Koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä ovat sääätäneet tällä hetkellä jo lähes kaikki jäsenvaltiot. EU-tasolla koirien tunnistusmerkinnällä on yleisimmin kolme syytä: 1) koirien kantaman rabieksen kontrollointi, 2) löytöeläinongelma, 3) koirien aiheuttamien haittojen minimointi. Eri maiden perustelut rekisterin tarpeellisuudelle ovat erilaiset ja lähtevät maan tarpeista ja ongelmakohdista. Myös laitonta eläinten tuontia pyritään ehkäisemään rekisteröintipakolla. Kissojen rekisteröintivaatimuksesta on säädetty harvemmin. Kattavia selvityksiä siitä, kuinka rekisteröintivaatimus on vaikuttanut niihin ongelmiin, joiden vuoksi asiasta on säädetty, ei ole tehty.

Rabies ei ole Suomessa laajassa mittakaavassa vuosiin ollut ongelma ihmisten terveydelle, mutta tuontieläinten lisääntynyt määrä kasvattaa riskiä sille, että tauti tarttuu ihmisiin. Suomessa ei ole myöskään merkittävää irtokoiruongelmaa. Kissojen kohdalla tilanne on toinen. Kissoja tulee löytöeläinhoitoloihin vuositasolla noin 10 000, ja vain pieni osa palautuu takaisin omistajilleen. Irrallaan olevien tai hallitsemattomien koirien aggressiiviset kohtaamiset tuotantoeläinten, ihmisten ja muiden koirien kanssa ovat suhteellisen harvinaisia, ja koiran omistaja on usein tiedossa. Koiravarkaudet ovat saaneet jonkin verran julkisuutta, mutta kyse on lähinnä yksittäistapauksista.

Selvitystyössä käsitellään tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaikutuksia ja sitä, kuinka rekisteröinti olisi mahdollista järjestää. Työn yhteydessä tehtiin virkaeläinlääkäreille suunnattu kysely irtokissoihin ja -koiiriin liittyen. Saatujen vastauksien (n=42) tuloksia on esitelty tekstissä ja omassa kappaleessaan selvitystyön lopussa.

Eläinmäärät Suomessa

Tarkkaa lukumäärätietoa Suomessa olevista kissoista ja koirista ei ole, koska rekisteröinti ei ole pakollista. Vuoden 2012 kotitalouksien kulutustutkimuksen (Tilastokeskus) mukaan kotitalouksilla oli 630 000 koiraa ja 592 000 kissaa (Nurmela 2014). Saman tutkimuksen mukaan lemmikkieläimet olivat sitä yleisempiä, mitä maaseutumaisempi vastaajan asuinkunta oli.

Koirien määrästä saadaan suhteellisen tarkka arvio myös Kennelliiton pitämästä rotukoirien rekisteristä, sillä Suomessa on muihin maihin verrattuna korkea puhdasrotuisten koirien osuus (80 %) ja näistä lähes kaikki on rekisteröity Kennelliittoon. Tämän lisäksi Kennelliitto pitää rekisteriä myös ei-puhdasrotuisille koirille. Kennelliiton rekistereissä on elossa olevia (≤ 10 -vuotiaita) koiria noin 500 000. Vuosittain tehtävien rekisteröintien määrä vaihtelee 50 000 molemmin puolin, vuonna 2014 rekisteröitiin 46 426 rotukoira (www.kennelliitto.fi). Kennelliiton rekisterien ulkopuolelle jäävien koirien määrästä voidaan esittää vain arvauksia. Koirien tuonti Suomeen sekä järjestäytyneen kenneltoiminnan ulkopuolinen ”pennutustoiminta” ovat lisääntyneet koko ajan. Näitä koiria ei useinkaan kirjata mihinkään olemassa olevaan rekisteriin. Tärkeää olisi saada nämä koirat näkyviin, sillä tuonneissa on aina tautiriski, ja tiheällä pennutuksella on emojen hyvinvointia heikentävä vaikutus. Karkeasti voidaan arvioida, että suomalaisista koirista yli 80 % on jo tunnistusmerkitty ja rekisteröity.

Kissojen lukumäärää on lähes mahdotonta arvioida, sillä mitään virallista seuranta kissojen omistamisesta ei ole. Arviot kissojen määrästä vaihtelevat reilusta puolesta miljoonasta muutamaan miljoonaan. Kissaliittoon rekisteröidään vuosittain noin 4 300 rotukissaa (www.kissaliitto.fi). Kissaliitto ylläpitää myös sirekisteriä kotikissoille. Rekisterissä on tällä hetkellä 26 800 kissaa, ja vuonna 2014 rekisteröintejä tehtiin yli 3 000. Nämä luvut eivät kuitenkaan kerro todellisesta kissamäärästä, sillä toisin kuin koirilla, kissoilla puhdasrotuisten ja kasvattajaliittoon rekisteröityjen eläinten osuus on hyvin pieni osa koko kissapopulaatiosta.

Löytöeläinten lukumäärät

Myöskään löytöeläinten lukumäärästä ei ole tarkkaa tietoa, sillä tietoa ei kerätä eikä sitä raportoida mihinkään. Vuonna 2010 kunnille tehdyn kyselyn tulokset on esitelty tarkemmin selvityksessä ”Löytöeläimet - kartoitus nykytilanteesta” (Hirsjärvi-Kallioinen 2014). Toinen asiasta tehty selvitys ”Löytöeläimet 2007 - Suomen löytöeläinhuoltoiloiden toiminta ja eläimet” (Kaihlamäki 2011) pohjautuu vuonna 2007 löytöeläinhuoltoilolle tehtyyn kyselyyn. Kumpikaan selvityksistä ei kata koko kuntakenttää, joten niiden perusteella voidaan tehdä vain varovaisia johtopäätöksiä löytöeläinten määrästä. Kunta-kohtainen vaihtelu oli molemmissa raporteissa suurta. Löytöeläinten lukumäärien perusteella voidaan arvioida, että löytöeläiminä kissoja tulee löytöeläintaloille noin 10 000 vuosittain.

Löytöeläinten osuudet vastaavat toisiaan molemmissa tutkimuksissa (taulukko 1). Kissojen osuus löytöeläimistä on yli puolet löytöeläinhuoltoihin tuoduista eläimistä. Kissat jäävät pääsääntöisesti palautumatta omistajilleen, kun taas koirista suuri osa palautuu takaisin kotiin. Löytöeläinhuoltoihin toimittamisen lisäksi kissoja toimitetaan suoraan eläinsuojeluyhdistyksille, sillä hoitolat eivät aina ota vastaan omistajien itse tuomia eläimiä, pentueita tai ns. villikissoja.

Löytöeläinhuoltoihin ja eläinsuojeluyhdistyksille toimitettujen kissojen lisäksi kissoja jäänee myös huomattavia määriä luontoon, sillä vapaana kuljeskeleviin kissoihin on yleisesti totuttu, eikä niihin välttämättä puututa, ellei niistä muodostu häiriötä. Villeissä tai puolivilleissä populaatioissa kissojen

lisääntyminen on hallitsematonta ja nopeaa. Kissat myös sairastuvat herkästi, kärsivät talvisin ravinnon puutteesta ja kylmästä, eivätkä saa kotieläimelle kuuluvaa asianmukaista hoitoa.. Arviota luonnossa elävien kissojen määrästä on mahdotonta esittää.

Taulukko 1. Kyselyissä selvitettyjä löytöeläinten lukumääriä

Kyselyn vuosi	2007		2010	
Vastaaja	Löytöeläinlaitos ¹		Kunta	
Kuinka montaa kuntaa vastaukset koskevat	288		42	
Löytöeläimiä yht.	11 972		5 160	
koiria	4 850	40,5 %	2101	40,7 %
kissoja	6 813 ²	56,9 %	2915	56,5 %
muita	309	2,6 %	144	2,8 %
Kotiin palautuneet yht.	4843	40,5 %	ei kysytty	
koiria	4055	83,6 %		
kissoja	748	11,0 %		
muita	40	12,9 %		
Lopetut eläimet yht.	2017	Osuus hoitolaan jääneistä	ei kysytty	
koiria	181	22,8 %		
kissoja	1817	30,0 %		
muita	19	7,1 %		

2007 SEY, 2010 Kuntakysely, ¹125 löytöeläinlaitosta, ²Kolme löytöeläinlaitosta ei ilmoittanut villikissoja

Lainsäädäntö ja vapaaehtoiset vaatimukset

Lainsäädäntö

Suomen nykyisessä lainsäädännössä ei ole vaatimuksia kissojen tai koirien tunnistusmerkitykselle tai rekisteröinnille. Koirien, kissojen ja frettien maahantuontia säätelee EU:n asetus (N:o 576/2013). Asetuksen mukaan kaikkien maahantuotujen kissojen, koirien ja frettien on oltava tunnistusmerkittyjä ja niillä on oltava eläinpassi (EU:n alueella) tai terveystodistus (EU:n ulkopuolelta tullessa). Tuontieläintä ei tarvitse kirjata mihinkään rekisteriin maahantuonnin jälkeen.

Kuitenkin eläinsuojelulaki ja -asetus määrittelevät ilmoituksen varaiseksi toiminnaksi tietyssä mittakaavassa tapahtuvan eläinten pidon. Jos koirien tai kissojen omistajalla tai haltijalla on kasvatettavanaan vähintään kuusi siitosnarttua, tulisi toiminnasta tehdä ilmoitus aluehallintoviraston läänineläinlääkärille. Siitosnartulla tarkoitetaan naarasta, joka on tehnyt vähintään yhden pentueen ja on lisääntymiskykyinen.

Vapaaehtoiset tunnistusmerkinnät ja rekisteröinnit

Tällä hetkellä jalostusjärjestöihin kuuluvat kasvattajat ovat velvoitettuja tunnistusmerkityksensä ja rekisteröimään kasvattamansa eläimet. He myös maksavat rekistereiden kustannukset jäsenmaksutulojen kautta.

Tunnistusmerkintä

Tunnistusmerkinnässä tärkeintä on merkinnän kulkeminen eläimen mukana, sekä merkinnän luettavuus. Merkinnästä ei ole hyötyä, jos eläimen löytäjä tai tietoa tarvitseva viranomais ei saa tunnustustietojen avulla rekisteristä tietoja siitä, kuka eläimen omistaja on. Irrallaan kulkevien eläinten on tutkimuksissa havaittu palautuvan omistajilleen paremmin, jos niillä on näkyvä tunnustusmerkki, esimerkiksi kaulapanta, jossa on omistajan yhteystiedot (Lord ym. 2010). Panta tai valjaat osaltaan helpottavat irrallaan olevan eläimen kiinniotta, mutta ne myös kertovat eläimellä olevan omistajan, joka mahdollisesti on huolissaan eläimestä.

Erilaisia tunnustusmerkintämenetelmiä on useita, mutta tässä käsitellään vain merkintöjä, jotka kulkevat kiinteästi eläimen mukana (ei esimerkiksi pantaan kiinnitettävät nimilaatat) ja joiden tekeminen ei aiheuta eläimelle pitkäkestoista kipua ja särkyä (kuten korvien loveaminen tai polttomerkit). Pantaan kiinnitettäviä merkkejä ei voida pitää luotettavana tunnustusmerkintänä, koska merkki voi irrota pannasta tai koko panta voi kadota eläimen ollessa karkuteillä. Panta varustettuna omistajan puhelinnumerolla on kuitenkin varmasti tehokkain ja nopein keino saada karkuteillä oleva lemmikki takaisin.

Mikrosiru

Koirien ja kissojen tunnustusmerkintään käytetään yleisimmin ihon alle asetettavaa mikrosirua. Mikrosiru on ylivoimaisesti yleisin merkintämenetelmä; se on syrjäyttänyt tatuoinnin monin paikoin virallisena eläimen merkintätapana. EU-alueella matkustettaessa lemmikin tunnustusmerkinnäksi kelpaa ainoastaan mikrosiru. Mikrosiru on helppo asettaa paikalleen ja se säilyttää luettavuutensa hyvin, eikä sitä voida poistaa eläimeltä ilman kirurgista toimenpidettä.

Mikrosirun toiminta

Mikrosiru on noin riisinjyvän kokoinen lasikapseli, jonka sisään on suljettu elektronisia osia. Sirussa itsessään ei ole energialähdettä, vaan se aktivoituu ainoastaan lukulaitteen lähettämästä matalasta radiosignaalista. Aktivoituessaan siru ilmoittaa oman tunnustusnumerosa. Mikrosirussa voi olla mukana myös lämpöä mittaava anturi, joka ilmoittaa lukulaitteelle eläimen ruumiinlämmön. Suomessakin on käytössä lämpöanturillisia siruja. Lämpöä mittaavat mikrosirut ovat kalliimpia kuin pelkät tunnustussirut.

Mikrosirun standardit

Mikrosirujen toiminta on nykyisin standardoitu, joten kaikkien valmistajien laitteistot toimivat yhteen. Käyttövarmuuden takaamiseksi sekä laitteiden toimintaa että testaamista varten on omat ISO-standardinsa. ISO-standardien mukaisten sirujen käytöstä on sovittu Euroopan ja Aasian alueella vuonna 1996. Pohjois-Amerikan alueella siruilla ja lukulaitteilla ei ole yhteisesti sovittua standardia, joten sieltä tuotavat eläimet on luultavimmin sirutettava uudestaan, jotta Euroopassa käytössä olevat lukulaitteet tunnistavat ne.

ISO 11784 -standardi määrittää mikrosirun tunnustuskoodin ainulaatuisuuden. Numerosarja (15 numeroa) on aina yksilöllinen, eikä pitäisi olla mahdollista, että toisessa mikrosirussa olisi sama numero. Numerosarjan kolmella ensimmäisellä numerolla voidaan ilmoittaa maatunnus, jolloin eläimen sirutusmaa saadaan selville heti sirun lukemisen yhteydessä. Ensimmäiset kolme numeroa voivat myös kertoa valmistajan. Suomessa ei tällä hetkellä ole käytössä maatunnuksellisia mikrosiruja koirilla ja kissoilla. Maatunnuksellisia siruja ei kannata hankkia ulkomailta, ellei halua tunnustusmerkittävän eläimen identifioituvan johonkin muuhun maahan. Loput 12 numeroa muodostavat tunnustusnumerosarjan

(mahdollisia yhdistelmiä on 274 877 906 944 kappaletta). Maakoodin käyttöönotto vaatii sen, että mikrosirut valmistetaan ja myydään kyseisessä maassa, ja että maassa on viranomainen, joka kontrolloi koodien jaon eri valmistajien kesken. Valmistajakoodeja ylläpitää ICAR (International Committee for Animal Recording). Ennen valmistajakoodin myöntämistä ICAR testaa valmistajan mikrosirut. ISO 11785 määrittelee puolestaan tiedonsiirron mikrosirun ja lukijalaitteen välillä.

Vaikka mikrosirujen toiminta on standardoitua, aiheuttaa erityisesti lemmikkieläinpuolella ongelmia valtiollisen kontrolloinnin puute. Jos rekisteröinti ja tunnistusmerkintä eivät ole lakivelvoitteisia eikä toimintaa ole lakisääteisesti kontrolloitu, voidaan mikrosiruja hankkia alueilta ja toimijoilta, jotka eivät toimi standardien mukaisesti. Esimerkiksi Saksassa on noussut esille ongelma, että tunnistusmerkityillä lemmikeillä on ollut muille eläinlajeille varattuja tunnistusnumeroita.

Mikrosirun asettaminen

Siru asetetaan ihon alle isoa rokoteneulaa muistuttavalla asettimella. Kissaa tai koiraa ei yleensä tarvitse toimenpidettä varten rauhoittaa, ja mikrosirutus voidaan tehdä muiden toimenpiteiden kanssa yhtä aikaa. Mikrosirun asettamisen kissalle ja koiralle voi tehdä eläinlääkäri tai pätevä henkilö (Eläinsuojeluasetus 396/1996). Pätevällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on toimenpiteen suorittamiseen riittävät tiedot ja taidot. Koulutuksia mikrosiruttamiseen järjestävät muun muassa Kennelliitto sekä Turvasiru.fi -palvelu. Siru asetetaan ihon alla sijaitsevaan rasvakerrokseen. Aikaisemmin Suomessa suositeltavana asennuspaikkana pidettiin eläimen niskan vasenta puolta. Suositus koirien kohdalla on kuitenkin muuttunut: nykyisin sirutus tehdään yleensä selkään lapaluiden väliin. Paikoilleen asetettuna mikrosiru voi muodostaa sidekudoskapselin ympärilleen. Tämä ei kuitenkaan ole vaarallista eikä vaikuta sirun luettavuuteen. Kapseloituminen on ennemminkin toivottu ominaisuus, koska tällöin mikrosiru niin sanotusti lukittuu paikoilleen eikä siirry nahanalaiskudoksessa toisaalle.

Mikrosirun käyttö

Toimiakseen tunnistusmenetelmänä mikrosiru vaatii kolmea eri asiaa: 1) sirun lukemista varten tulee olla käytössä lukija, 2) täytyy olla rekisteri, josta sirunumerolla voidaan hakea omistajan tiedot, ja 3) tietojen tulee olla rekisterissä ajan tasalla.

Mikrosiru ei näy ulospäin, joten löytöeläimestä ei voi tietää onko sillä mikrosirua ennen kuin eläin on tutkittu sirunlukijalla. Sirunlukijalla on myös syytä tutkia eläin kattavasti, sillä siru voi olla asetettu epätavanomaiseen paikkaan tai siru on voinut liikkua kudoksissa. Lähes kaikista löytöeläinhoitoloista sirunlukija luultavasti löytyy. Lakisääteisesti löytöeläinhoitoloille ei kuitenkaan ole säädetty velvoitteita mikrosirun (ja siten omistajan) etsimisestä, vaan eläimen tiedustelu hoitolasta on omistajan vastuulla. Lisäksi eläinlääkäreillä on sirunlukijoita varsin kattavasti.

Mikrosirun haittavaikutukset

Raportoituja tapauksia mikrosirujen haittavaikutuksista on kerätty ainakin Isossa-Britanniassa. BSAVA (British Small Animal Veterinary Association) on kerännyt raportteja vuodesta 1996. Vuoteen 2010 mennessä vain 400 haittavaikutusta tai toimimattomuutta oli raportoitu (BSAVA Companion. 2010). Samana aikana siruja oli asetettu yli 5 miljoonaa. Yli puolet raportoituista ongelmista koski mikrosirun liikkumista eläimen ihon alla. Toiseksi yleisin raportoitu haittavaikutus on ollut sirun katoaminen. Syyksi sirun katoamiselle esitettiin sen epäonnistunutta asettamista eläimeen. Mikrosirujen asettimet eivät ole kaikki samanlaisia, joten asetustapaa voi joutua muuttamaan eri merkkien välillä. Tämän lisäksi

pistokohtaan voi syntyä imua, kun asetinneula vedetään ulos eläimestä. Tällöin asettajan tulee seurata, ettei mikrosiru seuraa neulan mukana pois ihon alta. Kolmanneksi yleisin raportoitu ongelma oli mikrosirun toimimattomuus. Haittavaikutusten raportoinnin yhteydessä mainittiin valitettavan alhainen raportointiprosentti, joka osaltaan voi vaikuttaa tuloksiin. Vuonna 2014 haittavaikutusten tietojenkeruu siirtyi Ison-Britanniassa DEFRA:lle, mutta uudempia raportteja ei ole tehty.

Muutamissa tapauksissa on raportoitu kasvainten kehittymisestä mikrosirun ympärille tai välittömään kontaktiin sen kanssa. Tieteellisesti raportoituja tapauksia on koirilla kaksi (liposarkooma ja fibrosarkooma) ja kissoilla kaksi (fibrosarkooma) (Carminato ym. 2011). Kun raportoitujen tapauksien määrän suhteuttaa sirutettujen eläinten määrään, voidaan tapauksia pitää äärimmäisen harvinaisina. Kuitenkin voisi olla suositeltavaa, että mikrosirutetut eläimet rokotettaisiin selkeästi eri kohtaan kuin missä siru sijaitsee, jotta voidaan välttää ylimääräistä kudosaärsytystä ja tulehdusreaktioita alueella.

Lisäksi yksittäisiä tapauksia on raportoitu, joissa mikrosirun asettaminen on vaurioittanut eläimen aivorunkoa tai selkäydintä johtaen välittömästi eläimen osittaisen halvaantumiseen (Platt ym. 2007, Hicks & Bagley 2008, Smith & Fitzpatrick 2009) tai kuolemaan (Laurence 2007). Kyseessä ovat olleet kissan tai pienten koirarotujen pennut, tai sirutuksen on suorittanut joku muu kuin eläinlääkäri. Välittömästi reaktioihin johtaneiden mikrosirutusten lisäksi on yksi raportoitu tapaus, jossa kolmevuotiaan koiran halvaantumisoireet johtuivat pentuna tehdystä mikrosirutuksesta ja sirun tunkeutumisesta selkäydinkanavaan (Joslyn ym. 2010). Edellä mainituista tapauksista johtuen erityisesti kissojen ja pienten koirarotujen pentujen ollessa kyseessä tulisi sirutuksen yhteydessä noudattaa erityistä varovaisuutta. Voisi myös olla aiheellista pohtia tarkemmin, kenellä katsotaan olevan riittävä asiantuntemus mikrosirun asettamiseen.

Tatuointi

Tatuointi on aikaisemmin ollut hyvin yleinen merkintämenetelmä lemmikkieläimille. Lakisääteistä paikkaa tatuoinnille ei ole, mutta yleisimmin merkintä löytyy vasemmasta korvolehdestä. Tatuointi voidaan tehdä myös nivustaipeeseen, mahanahkaan tai ikeneen; nämä paikat ovat kuitenkin kipuherkempiä ja toimenpide vaatii eläimen rauhoittamisen. Kissoille tatuoinnin saa tehdä vain eläinlääkäri, mutta koiran voi tatuoida myös siihen pätevä henkilö.

Korvatatuointi tehdään tatuointipihdeillä, jonka piikit rikkovat korvan ihon. Syntyneisiin reikiin hierotaan tatuointiväriä, joka haavojen parantuessa jää ihon sisään ja muodostaa luettavan tatuointitunnuksen. Tatuointitunnuksen muodostamiselle ei ole kansainvälisesti sovittuja sääntöjä ja onkin mahdollista, että useammalla eläimellä on sama tunnus.

Tatuointi haalistuu vuosien kuluessa ja voi muuttua mahdottomaksi lukea. Suomen oloissa tulee myös huomioida, että korviin tehdyt tatuoinnit voivat muuttua lukukelvottomiksi tai tuhoutua täysin, jos eläimen korvat pääsevät paleltumaan. Tatuointinumerot voidaan tallentaa osaan olemassa olevista rekistereistä samoin kuin sirunumerot. Tatuoinnin käyttökelpoisuutta puoltaa se, että merkintä on helppo huomata, jos sitä vain osaa etsiä, ja se on luettavissa ilman lukulaitetta. Tatuointi on menetelmänä kuitenkin enemmän kipua aiheuttava kuin sirutus, eikä sen toimintavarmuus haalistumisen takia ole yhtä hyvä kuin sirulla.

Rekisterit

Rekisterillä tarkoitetaan tietokantaa, johon tallennetaan rekisterin toiminnan kannalta oleelliset tiedot. Henkilötietoja sisältävien rekistereiden toimintaa säätelee henkilötietolaki (523/99). Lain tarkoituksena on varmistaa yksityisyyden suoja rekisteriin kerättyjen henkilöiden kohdalla, sekä edistää tietojenkäsittelyn ja tallennuksen turvallisuutta. Kaikille henkilörekistereille tulee laatia rekisteriseloste. Selosteesta ilmenee, kuka on henkilötietojen käsittelystä vastaava rekisterinpitäjä. Lisäksi selosteesta tulee ilmetä, mitä henkilötietoja rekisterissä on, mihin niitä käytetään ja minne tietoja säännönmukaisesti luovutetaan, sekä tietojen suojauksen periaatteet.

Suomessa käytössä olevat rekisterit

Suomessa on jo käytössä useita eläintenpitoon liittyviä rekistereitä. Tuotantoeläinten kohdalla on usein kyse viranomaisrekistereistä, jotka pohjautuvat tarpeelle tietää elintarvikekäyttöön tulevien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden taustatiedot sekä seurata eläinten pitopaikkoja ja siirtymisiä mahdollisten tautitapausten yhteydessä. Eläinmäärä- ja pitopaikkatietoja käytetään myös maataloustuotannon tukien maksuun, ja merkitemisten sekä rekisterin ajantasaisuuden valvontaa tehdään usein samalla käynnillä tukivalvonnan kanssa. Näiden rekistereiden lisäksi myös tuotantoeläimille pidetään jalostukseen liittyviä rekistereitä.

Lemmikkieläinrekistereitä on perustettu ja ylläpidetään lähes yksinomaan jalostustoiminnan vuoksi. Rekistereihin kirjataan tietoja eläinten sukutaustasta, näyttely- ja kilpailutuloksista sekä terveystutkimusten tuloksista. Jalostusliitot tarjoavat rekisteröintipalveluita myös ei-puhdasrotuisille eläimille. Näiden rekistereiden lisäksi on tarjolla myös kaupallisten toimijoiden omistajarekistereitä.

Nykyinen kirjava rekisteröintikäytäntö aiheuttaa jonkin verran epäselvyyttä eläinten omistajien ja löytöeläinten kanssa työskentelevien keskuudessa. Rinnakkaisten rekistereiden olemassaolo voi harhauttaa eläimen omistajaa. Tästä johtuen eläin voidaan jättää rekisteröimättä tai varmuuden vuoksi rekisteröidään eläin useampaan paikkaan. Viranomaisilta ja vapaaehtoisilta kuluu turhaan aikaa tietojen etsimiseen eri rekistereistä. Jos eläimestä löytyy siru, ei voida kuitenkaan tietää, mistä olemassa olevasta rekisteristä tietoja tulisi lähteä kyselemään. Kaikki rekisterit eivät myöskään ole avoinna kuin virka-aikaan, jolloin viikonloppuna kadonneet eläimet voivat olla löytöeläinhuollossa useita päiviä turhaan. Rekisterikäytäntöjä on syytä selkeyttää, jotta eläinten omistajat, löytäjät, vapaaehtoiset ja viranomaiset saisivat tiedot kattavasti tietystä paikasta.

Viranomaisrekisterit

Viranomaisrekisterit pohjautuvat lainsäädäntöön, jossa on määritelty mitä tietoja rekisteriin kerätään ja millä kriteereillä tiedot tulee päivittää. Viranomaisrekisterit kattavat eläimen omistajan, eläimen pitopaikan sekä eläimen tunnistustietoja.

Eläintenpitäjäksi eläintenpitäjärekisteriin tulee rekisteröityä jokaisen, joka pitää nautoja, sikoja, lampaita, vuohia, siipikarjaa, mehiläisiä, kimalaisia, turkiseläimiä tai kameli- ja hirvieläimiä, riippumatta eläinten määrästä tai niiden käyttötarkoituksesta. Myös eläintenpitopaikat rekisteröidään, jotta eri pitopaikkojen sijaintitiedot ja niissä pidettävät eläimet ovat tiedossa. Lajilajikohtaisiin rekistereihin rekisteröidään eläinten syntymiä ja poistoja (lopetus, kuolema tai teurastus) sekä eläinten siirtymisiä pitopaikasta toiseen. Eläinlajikohtaisia rekistereitä voidaan pitää yksilötunnistukseen perustuen (naudat, lampaat ja vuohet) tai eläinmäärään perustuen (siat).

Eläintenpitäjärekisteri 238/2010 § 8

Eläintenpitäjärekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistustiedot;
"Tunnistustietoja ovat nimi, henkilötunnus, yritys- ja yhteisötunnus, äidinkieli, kansalaisuus, kotimaa, kotipaikka, lähiosoite, sähköpostiosoite, puhelinnumero sekä asiakkaalle annettu rekisteritunnus"
- 2) toiminnan kohteena olevat eläinlajit;
- 3) toiminnan aiottu aloittamisajankohta;
- 4) eläintenpitäjän osalta eläinten pitämisen tarkoitus tai eläinten tuotantomuoto;
- 5) eläinvalittajan osalta eläinvalitystoiminnan pääasiallinen toiminta-alue ja toiminnassa käytettyjen eläinkuljetusvälineiden tunnistustiedot, toimiminen eläinkuljettajana ja elintarvikealan toimijana;
- 6) oleelliset muutokset toiminnassa;
- 7) toiminnan lopettaminen.

Eläinrekisteri 238/2010 § 12

Eläinrekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) eläimestä vastuussa olevan toimijan tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistustiedot;
- 2) eläimen tunnistuskoodi, tunnistin, tunnistamiseen liittyvä asiakirja ja muut eläimen tunnistamisen kannalta oleelliset tiedot;
- 3) eläimen syntymä tai kuoriutumisen tai niihin verrattava tapahtuma;
- 4) eläimen tuonti Suomeen Euroopan unionin jäsenvaltiosta tai Euroopan unionin alueen ulkopuolelta ja eläimen alkuperätiedot;
- 5) eläimen eläinlaji sekä käyttötarkoitus tai tuotantomuoto;
- 6) eläimen pitopaikka;
- 7) eläimen omistuksen ja hallinnan sekä pitopaikan muutokset;
- 8) eläimen vienti Suomesta Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan unionin alueen ulkopuolelle ja eläimen määränpää;
- 9) eläimen kuolema ja hävitystapa;
- 10) eläimen teurastaminen ja siihen liittyvät oleelliset tiedot;
- 11) vastaanottaminen luokan 1 käsittelylaitokseen.

Naudat, siat, lampaat ja vuohet rekisteröidään eläinrekisteriin. Eläinrekisteriä voidaan käyttää nettisovelluksen kautta. Tähän rekisteriin olisi mahdollista yhdistää myös muita eläimiä. Kuitenkin rekisterin taustalla on paljon sellaisia toimintoja, jotka eivät ole tarpeen kissojen ja koirien rekisterin yhteydessä.

Muiden toimijoiden eläinrekisterejä

Suomen Hippos ry on hevoskasvatuksen keskusjärjestö, joka myös valvoo ravikilpailutoimintaa. Kasvatustoimintaan liittyen yhdistys pitää kantakirjaa lähes kaikista Suomessa kasvatettavista hevosroduista. Komission hevoseläinten tunnistusmenetelmien täytäntöönpanoasetuksen (EY:504/2008) mukaan kaikilla EU:n alueella olevilla hevoseläimillä on pitänyt olla 1.1.2010 mennessä tunnistusasiakirja. Suomessa tunnistusasiakirjoja myöntää Suomen Hippos ry, joka on paitsi useimpien rekisteröityjen hevoseläinten, myös muiden kuin rekisteröityjen hevoseläinten tunnistamisesta vastaava toimija Suomessa (MMM 880/2009, muut. 197/2010). Poikkeuksena Irlannincob-rotuisten hevosten kohdalla tunnistusasiakirjan myöntää Irlannincob-yhdistys - FSIC ry. Tunnistusasiakirjan lisäksi hevosen tulee olla myös mikrosirutettu, jos se on syntynyt 1.7.2009 tai sen jälkeen. Mikrosiru kytkee hevosen tunnistusasiakirjaan eli hevospassiin.

Kissaliitto ylläpitää kattavaa rekisteriä rotukissoista kasvatustoiminnan tarpeisiin. Kissaliitto koostuu rotukissayhdistyksistä. Liiton tavoitteena on yhdistää, edistää ja valvoa rotukissojen kasvatustoimintaa ja ylläpitää yhtenäistä, koko maan kattavaa rekisteriä rotukissoista. Kissaliittoon rekisteröidään vuosittain hieman yli 4 300 rotukissaa. Kissaliiton sääntöjen mukaan jalostukseen käytettävien kissojen tulee olla tunnistusmerkityjä ja rekisteröityjä. Kasvattajat tunnistusmerkitsevät (mikrosiru) ja rekisteröivät pennut ennen luovutusta. Luovutuksen jälkeen joko kasvattaja tai uusi omistaja tekee omistajanvaihdoksen rekisteriin.

Myös ”roduttomat” kissat eli kotikissat ja muihin jalostusjärjestöihin rekisteröidyt kissat voidaan rekisteröidä Kissaliiton ylläpitämään mikrosirurekisteriin. Muihin rotujärjestöihin rekisteröityjen rotukissojen mikrosirurekisteriin tallentaminen maksaa 10 €. Kotikissojen liittäminen mikrosirurekisteriin on ilmaista. Tällä tavoin Kissaliitto on pyrkinyt edistämään kissojen tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä.

Kotikissa ilmoitetaan mikrosirurekisteriin sirutustodistuksella, josta mikrosirunumero ja omistajan tiedot kirjataan rekisteriin. Eläimen omistajatietoja voi tiedustella kissaliiton toimistolta toimiston aukioloaikoina. Löytöeläinlaitokset ja eläinlääkärit tiedustelevat löytökissojen tietoja noin kymmenen kertaa kuukaudessa.

Kennelliitto pitää yllä rekisteröityjen rotukoirien jalostus-, näyttelytulos- ja terveystietokantoja, sekä näiden koirien kasvattaja- ja omistajatietoja. Rekisteröimättömät rotukoirat ja sekarotuiset koirat voidaan ilmoittaa Kennelliiton ylläpitämään tunnistusmerkintä- ja omistajarekisteriin (FIX-rekisteri). Yhteensä kennelliiton rekistereissä on koiria noin 500 000, ja näistä koirista 15 000 on FIX-rekisterissä. Jos koira on rekisteröity ja se on ilmoitettu Kennelliiton ylläpitämään tunnistusmerkintä- ja omistajarekisteriin, saa koiran tunnistusmerkintätiedoilla selville kyseisen koiran omistajatiedot.

Kennelliiton sääntöjen mukaan kaikkien rekisteröitävien pentujen on oltava tunnistusmerkityjä mikrosirulla. Sääntö jalostuskoirien tunnistusmerkinnästä on ollut voimassa vuodesta 2008 ja tätä aikaisemminkin näyttely- ja kilpailutoimintaan osallistuvien koirien oli oltava tunnistusmerkityjä. Voidaan siis olettaa, että kaikki rekistereissä olevat koirat ovat tunnistusmerkityjä.

Kasvattajan luovuttaessa pennun on se valmiiksi tunnistusmerkitty mikrosirulla. Uusi omistaja saa kasvattajalta koiran rekisterikirjan ja valtuutusavaimen, jonka avulla hän voi siirtää koiran omiin nimiinsä. Tämän jälkeen uusi omistaja saa Kennelliitolta omistajatodistuksen. Vanhemman koiran omistajuus muutetaan omistajatodistuksessa olevan valtuutusavaimen avulla. Kennelliiton jäsenet voivat tehdä omistajailmoituksen Omakoira-nettipalvelussa. Järjestelmään kirjaudutaan ensimmäisellä kerralla pankkitunnuksilla, joten sen suojaustaso on korkea. Kirjautuja saa käyttöönsä salasanan, jolla järjestelmää pääsee jatkossa käyttämään. Omistajatietojen ilmoittaminen järjestelmään on tärkeää, jotta koiran katoamistilanteessa oikean omistajan tiedot löytyvät omistajarekisteristä. Jäsenet pääsevät myös katsomaan tietojaan ja päivittämään niitä tarpeen mukaan järjestelmässä. Liittoon kuulumattomat voivat ilmoittaa koiransa omistajatiedot rekisteriin postitse.

Kennelliiton erilaisia rekistereitä pääsevät omilla tunnuksillaan käyttämään mm. eläinlääkärit, laboratoriot ja löytöeläinlaitokset. Eläinlääkärit ja laboratoriot pääsevät koirien terveystietoihin, mutta eivät näe kyseisen koiran omistajatietoja. Löytöeläinlaitokset puolestaan pääsevät tunnuksillaan katsomaan omistajarekisteriä, josta tunnistusmerkitylle eläimelle löytyy helposti omistaja. Omistajarekisterin lisäksi koiranomistajan

nimitiedot voidaan julkaista myös Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä, jos omistaja niin haluaa. Tämä järjestelmä on kaikille avoin ja se voi nopeuttaa koiran palautumista omistajalle katoamistilanteessa.

Kennelliitto ja sen kennelpiirit kouluttavat tunnistusmerkitsijöitä. Tällä hetkellä Kennelliiton hyväksymiä tunnistusmerkitsijöitä on noin 500. Tunnistusmerkitsijät saavat koulutuksen siruttamiseen; joillain on koulutus myös tatuoimiseen. Koulutuksen käyneet tunnistusmerkitsijät sitoutuvat toimimaan alueellaan ja merkitsemään kaikenrotuisia koiria. Myös Kissaliitto käyttää Kennelliiton tunnistusmerkitsijöitä.

Jalostukseen pohjautuvien rekisterien lisäksi on useita eri tietokantoja, joihin eläinten mikrosiruja on rekisteröity. Näissä rekistereissä mikrosirun numerosarjan taakse voidaan tallentaa eläimestä vastuussa olevan henkilön tai tahon (eläinsuojeluyhdistys tms.) tiedot. Useiden eri tietokantojen olemassaolo on eläinten omistajille ja löytäjille hankalaa. Jo ylipäätään se, että eläimessä on mikrosiru, voi olla monelle uusi asia - puhumattakaan siitä, että tunnettaisiin kaikki eri tietokannat, joista sirun numerosarjalla voidaan hakea tietoa omistajasta. Tämä vaikeuttaa eläimen omistajan löytymistä, koska mikrosirun löytymisen jälkeen sirunumeroa voidaan joutua etsimään useasta eri nettisovelluksesta, jotka toimivat eri tavoin.

Turvasiru-rekisteri on luultavasti laajin ja kattavin yksityinen omistajatietojen rekisteröinnin tarjoaja. Rekisteriin voidaan tallentaa ainoastaan mikrosirulla merkityt eläimet. Kaikkiaan eläimiä on rekisteriin tallennettu noin 30 000. Järjestelmään on tallennettu eniten kissoja, mutta mukana on myös koiria ja muita lemmikkejä. Rekisteröintien määrä on nousussa.

Turvasiru tarjoaa sirun rekisteröintiä yksityiselle kuluttajalle 20 euron hintaan. Eläinsuojeluyhdistyksien, eläinlääkäreiden ja löytöeläinkotien tekemille rekisteröinneille on sopimushinta, koska ne mikrosiruttavat isoja eläinmääriä. Mikrosirun tunnistustietojen kanssa rekisteröidään omistajan nimi, osoitetiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite. Rekisteröitymisen yhteydessä omistaja saa tunnuksen ja salasanan, joiden avulla pääsee myöhemmin muokkaamaan omia tietoja tai lisäämään omistukseensa uusia eläimiä. Omistajanvaihdoksen voi tehdä omistaja itse tai vaihdoksen voi ilmoittaa ylläpitäjälle, joka suorittaa tietojen muutokset. Rekisteristä pääsevät hakemaan tietoja vain tunnukselliset käyttäjät (eläinsuojeluyhdistykset, löytöeläinhoitolat, viranomaiset). Käyttäjätunnukset järjestelmään saa pyytämällä niitä rekisterin ylläpitäjältä. Sirutietojen tallentaja määrittelee itse, mitä tietoja tallentaa järjestelmään, ja mitä tietoja näytetään. Rekisteriseloste on nähtävillä kotisivuilla.

Siruhaku.fi -palvelu eroaa edellisistä tietokannoista siten, että sillä ei ole omaa rekisteriä, vaan järjestelmä hakee reaaliaikaisesti sirunumeron perusteella omistajatietoja palveluun kuuluvien eläinlääkäriasemien potilastietokannoista. Palvelussa on mukana suuri määrä eläinlääkäriasemia ja yksityisiä eläinlääkäreitä. Tällä hetkellä palvelu toimii ainoastaan Provet Net -klinikkaohjelmistoa käytävillä eläinlääkäriasemilla. Ohjelman potilastietokannassa on oma kenttänsä mikrosirunumerolle. Jos täsmävyys löytöeläimen sirunumerotiedolle löytyy, voi löytäjä lähettää järjestelmän kautta viestin omistajalle. Jos potilastietokannoista löytyy useampi eri omistajatieto, lähettää järjestelmä viestin kaikille. Omistajan yhteystiedot eivät näy eläimen löytäjälle, joten omistajan vastuulle jää olla yhteydessä eläimen löytäneeseen henkilöön.

Järjestelmä toimii kaikilla mikrosirutetuilla eläimillä, kunhan sirunumero on kirjattu ohjelmistoon. Palvelusta ei laskuteta eläimen omistajalta mitään, vaan palvelu ja nettisivusto ovat klinikkaohjelmiston tarjoamaa lisäpalvelua.

Tunnistusmerkintä ja rekisteröinti muissa maissa

Koirien rekisteröinti on säädetty pakolliseksi jo lähes kaikissa muissa EU-maissa (taulukko 2). Rekisteröintivaatimus astuu vuosina 2015–2016 voimaan ainakin Isossa-Britanniassa ja Irlannissa. Tunnistumerkinnän vaatimuksesta on säädetty vielä kattavammin. Tunnistumerkintä voi yksinkertaisimmillaan olla kaulapantaan kiinnitetty omistajatieto. Rekisterien toiminnasta on saatavilla tietoa vain osasta maista, eikä laajoja tutkimuksia rekisteröintivaatimuksen vaikutuksista ei ole juuri tehty. Kulkukoirien osalta on raportoitu mm. irtoeläinten vähenemistä rekisterien käyttöönoton jälkeen (Tasker, 2007). Esittelemme rekistereitä niiden maiden osalta, joista tiedot olivat helposti saatavilla ja rekisterit ovat olleet käytössä jo pidempään.

Kissoilla rekisteröinnistä on säädetty useissa eri maissa, mutta käytössä olevia rekistereitä on vaikea löytää. Ranskassa on koko maan kattava kissojen rekisteri; siellä kissat on pitänyt rekisteröidä vuodesta 2012 asti.

Ruotsi

Ruotsissa koirien tunnustusmerkintä ja rekisteröinti on ollut pakollista vuoden 2001 alusta lähtien (uusin laki: Lag om tillsyn över hundar och katter 2007:1150). Ensisijaisena tavoitteena oli vähentää koirien ihmisille ja omaisuudelle aiheuttamia vahinkoja. Tämän lisäksi perusteluissa mainitaan pyrkimys lisätä koiranomistajien vastuuta eläimistään.

Lakia sovelletaan kaikkiin maassa pysyvästi oleileviin koiriin. Tunnistusmerkintänä hyväksytään joko tatuointi tai mikrosiru. Koirat tulee tunnustaa ja rekisteröidä viimeistään neljän kuukauden iässä tai neljä viikkoa omistajanvaihdoksen jälkeen. Maahantuodut koirat on rekisteröitävä viimeistään neljän viikon kuluttua maahantuonnista. Omistajanvaihdoksesta, osoitemuutoksesta ja koiran kuolemasta on myös ilmoitettava rekisteriin.

Keskusrekisterin ylläpitäjänä toimii Jordbruksverket. Rekisterissä ([Hundregister](#)) oli tämän selvityksen kirjoitushetkellä 794 635 koira. Uusia rekisteröintejä tehtiin vuonna 2014 yli 55 000 ja vuonna 2013 yli 63 000. Rekisteröinnin kustannus vuonna 2015 on nettipalvelussa 50 SEK (n. 5 €) ja paperilomakkeella 100 SEK (n. 10 €). Rekisteröintimaksu on kertaluontoinen eli kun koira on rekisteröity, voidaan sen tietoihin tehdä muutoksia maksutta niin paljon kuin tarvetta on. Rekisteröinnin kustannuksista on säädetty asetuksella, ja kustannuksia tarkistetaan tarvittaessa. Rekisterin tavoitteena on olla omakustanteinen, eli rekisteröintimaksuilla katetaan kaikki järjestelmästä muodostuvat kustannukset. Vuonna 2014 rekisterin kokonaiskustannukset olivat 5 676 000 SEK. Kustannukset muodostuvat mm. ylläpidosta, toimistovuokrista, palkkakuluista, postituksesta, tiedottamisesta ja velan lyhennyksestä. Tavoitteiden mukaisesti rekisteriä ei ole rahoitettu ulkopuolelta.

Rekisteri toimii internetsovelluksena. Koirien omistajat voivat kirjautua sinne sähköisen tunnustajärjestelmän avulla (pankkitunnus, mobiilivarmenne). Pakollisia koirasta kirjattavia tietoja ovat koiran sirunumero tai tatuointitunnus ja koiran sukupuoli. Lisäksi voidaan kirjata lisätietoja, kuten nimi, syntymäpäivä, rotu ja tuntomerkkejä. Omistajatiedoista ainoa pakollinen tieto on omistajan henkilötunnus tai organisaation numero. Omistajan nimi, puhelinnumero ja osoitetiedot voidaan myös kirjata järjestelmään. Omistaja voi itse päättää, hyväksyykö hän nimi-, osoite- ja puhelinnumerotietojensa julkaisun rekisterin kotisivuilla. Rekisteriin tallennettujen tietojen oikeellisuus on koiran omistajan vastuulla. Rekisteristä lähetetään kuitenkin kaikille koiranomistajille ajoittain yhteenvedotiedot omistuksista ja

pyydetään tarkastamaan ja tarvittaessa päivittämään tiedot. Koiran ja omistajan tietojen lisäksi rekisteriin kirjataan tunnistemerkin tekijä sekä merkitsemispäivämäärä.

Rekisterin hakutoiminto on avoin kaikille. Tietoja voi hakea kaikilla koirasta kirjatulla tiedoilla. Omistaja voi itse valita, näkyvätkö omistajan tiedot kaikille avoimessa haussa. Viranomaisilla (poliisi, tulli ja lääninhallitukset) on rekisteriin omat tunnuksensa ja he saavat omistajatiedot esiin aina.

12

Löytöeläinten kanssa toimitaan Ruotsissa eri tavoin kuin Suomessa: siellä kaikki löytöeläimet tulee ilmoittaa poliisille. Koirista 90 % palautuu takaisin omistajalleen alle vuorokauden kuluttua päätymisestään viranomaisen haltuun (Tasker 2007). Jos koiran omistaja ei nouda koiraansa viiden vuorokauden määräajassa, katsotaan koira luovutetuksi valtiolle, joka saa luovuttaa eläimen edelleen tai lopettaa sen.

Taulukko 2. Kissojen ja koirien rekisteröintivaatimuksia maittain

Maa	Koirien rekisteröintivaatimus astunut voimaan	Koirien vaatimus koskee	Kissa	Kissojen vaatimus koskee
Belgia	2004		2016 ?	
Bulgaria	2006			
Espanja	2011			
Hollanti	2013			
Irlanti	2015	1.9.2015 jälkeen syntyvät pennut. 1.3.2016 kaikki		
Islanti	2014	1.4.2013 jälkeen syntyneet		
Iso-Britannia	2016			
Italia	1991	6.4.2016 alkaen kaikki		
Itävalta	2008			
Kreikka	2003		2012	
Kroatia	2004			
Latvia	2011			
Malta	2011			
Pohjois-Irlanti	2012			
Portugali	2008			
Ranska	1999		2012	Kaikki yli 7 kk vanhat kissat
Ruotsi	2001			
Saksa	Saksassa velvollisuudesta säädetty osavaltioittain.			
Slovakia	2011		2011	
Slovenia	2003	1.1.2013 jälkeen syntyneet sirutettava		
Sveitsi	2007	1.1.2013 jälkeen syntyneet		
Tanska	1993			
Unkari	2013			
Wales	2015			
Viro	Virossa säädetty kaupungeittain sekä kissoille että koirille			

Samoin toimitaan tilanteissa, joissa omistajaa ei saada selville kymmenen vuorokauden kuluessa (merkitsemättömät koirat). Lain mukaan poliisilla on oikeus ottaa haltuunsa sellainen koira, jota ei ole tunnistusmerkitty ja rekisteröity ja joka aiheuttaa vaaraa ympäristölleen tai jos tällaisen koiran huostaanottoon on muu erityinen syy. Tämän jälkeen omistajalla on seitsemän päivää aikaa hankkia koiralle tunnistusmerkintä ja ilmoittaa se rekisteriin.

Ruotsin rekisterijärjestelmän toimintaa ja rekisterin käyttöä selvitettiin vuonna 2005 (Erlandsson 2007). Tällöin Ruotsin koirapopulaatiosta 56 % oli tunnistusmerkitty ja kirjattu rekisteriin. Rekisteröityjen koirien lisäksi oli runsaasti sellaisia koiria, jotka oli tunnistusmerkitty, mutta joiden tietoja ei ollut kirjattu rekisteriin. Tämän arvioitiin johtuvan siitä, että osa koiranomistajista luulee, että virallisesta rekisteristä vastaa edelleen Svenska Kennelklub (SKK), ja rekisteröi koiransa edelleen ainoastaan sinne. SKK vastasi rekisteristä kolmen ensimmäisen vuoden ajan, jonka jälkeen rekisterin ylläpito siirtyi Jordbruksverketin vastuulle. Viranomaisrekisterin ja kennelliiton rekisterin välillä ei tällä hetkellä ole tiedonsiirtoa, joten omistajien tulisi tehdä kirjaukset molempiin rekistereihin erikseen. Tämän lisäksi koiranomistajien keskuudessa on edelleen niitä, jotka eivät ole tietoisia rekisterin olemassaolosta tai siitä, että lainsäädäntö vaatii tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin (Erlandsson 2007). Vuonna 2012 Ruotsissa oli noin 784 000 ($\pm 128\,000$) koira. Koirista 92,4 % ($\pm 3,8$) oli tunnistusmerkitty ja 82,8 % ($\pm 4,9$) oli rekisteröity omistajatietojen kanssa joko SKK:n tai muun toimijan rekisteriin (Statistiska centralbyrån (SCB) 2012). Kennelliiton ylläpitämä koirarekisteri on yhteydessä Europetnet-rekisteriin.

Vuonna 2005 tehdyn selvityksen mukaan myös rekisterin viranomaiskäyttö on aktiivista. Rekisteriä käyttävät poliisit sekä läänien ja kuntien viranomaiset. Poliiseista rekisteriä käyttää 85 %. Yleisimmin kyseessä on irrallaan olevan koiran omistajan selvittäminen tai aggressiivisen koiran omistajan etsiminen. Läänin viranomaisista noin puolet käyttää virallista rekisteriä. Ruotsin 290 kunnasta 127 ilmoittaa käyttävänsä rekisteriä (Erlandsson 2007).

Vuonna 2012 Ruotsissa 1 159 000 ($\pm 141\,000$) kissaa. Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on vapaaehtoista. Kissoista 41,3 % ($\pm 3,8$) oli tunnistusmerkitty, joko mikrosirulla tai tatuoinnilla. Lähes kolmannes (28,4 %) kissoista oli rekisteröity omistajatietojen kanssa joko SKK:n tai muun toimijan rekisteriin (Statistiska centralbyrån SCB 2012). Ruotsissa kennelliitto ylläpitää myös kissojen rekisteröintijärjestelmää. Kissoja oli selvityksen tekohetkellä rekisterissä yli 600 000. Rekisteröinnin hinta on 130 SEK.

Tanska

Koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on ollut Tanskassa pakollista vuodesta 1993 (viimeisin laki: BEK nr 1500 af 20/12/2004). Hyväksytyt tunnistusmerkinnät ovat tatuointi ja mikrosiru. Koira tulee tunnistusmerkitä ja ilmoittaa rekisteriin viimeistään kahdeksan viikon iässä. Koska erikseen on säädetty myös siitä, että pentua ei saa luovuttaa ennen kahdeksan viikon ikää, estää laki pentujen myymisen ilman, että ne on merkitty ja rekisteröity. Maahan tuodut koirat tulee merkitä ja ilmoittaa rekisteriin neljän viikon kuluessa maahantuonnista. Muuttuneista tiedoista tulee ilmoittaa rekisteriin neljän viikon kuluessa. Jos koira vaihtaa omistajaa, uuden omistajan on ilmoitettava muutoksesta neljän viikon kuluessa. Koiran kuolemasta ilmoitetaan rekisteriin. Rekisteristä poistetaan automaattisesti kaikki yli 18 vuotta vanhat koirat.

Tunnistusmerkinnän voi tehdä eläinlääkäri tai tunnustusmerkitsijä. Merkinnän yhteydessä merkitsijä kirjaa eläimen rekisteriin. Omistaja saa väliaikaisen rekisteröintitodistuksen. Tanskan koirarekisteri toimittaa virallisen rekisteröintitodistuksen, kun se on saanut tiedot rekisteröinnistä merkinnän tehneeltä taholta (ilmoitus tehtävä 10 työpäivän sisään). Virallisessa rekisteröintitodistuksessa on omistajan vaihdososa, jonka vanha omistaja allekirjoittaa ja postittaa rekisteriin. Rekisteristä lähetetään uusi rekisteröintitodistus uudelle omistajalle. Osoitemuutokset tai koiran kuolema tulee ilmoittaa rekisteriin.

Rekisterin ylläpidosta vastaa Tanskan koirarekisteri (<http://www.hunderegister.dk>). Rekisteri on yhdistysmuotoinen; taustalla toimii eläinsuojelu- ja eläinlääkäriyhdistyksiä sekä Tanskan kennelliitto. Vuonna 2013 rekisteriin ilmoitettiin 68 000 uutta koiraa. Tanskassa on yhteensä 585 000 koiraa. Koiran omistaja maksaa kertausmaksun koiran rekisteröinnistä 125 DKK (n. 17 €). Tuontikoirille maksu on sama. Muutokset yhteystietoihin, omistajuuteen tai kuolemaan liittyen ovat maksuttomia. Rekisteröintimaksun hinta on säädetty laissa, ja se tarkistetaan tarvittaessa. Rekisteri on omarahoitteinen, eli rekisteröintimaksut kattavat sen toiminnan.

Koirasta rekisteriin kirjataan nimi, siru- tai tatuointitunnus, syntymäaika, sukupuoli, rotu ja väri. Omistajatietoina tallennetaan nimi, osoite, syntymäaika ja puhelinnumero. Halutessaan voi ilmoittaa sähköpostiosoitteen. Lisäksi rekisteriin tallennetaan merkinnän tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelinnumero, sekä tallennuksen päivämäärä. Koiran omistajat voivat katsoa omat tietonsa, kirjautumistiedot ovat rekisteritodistuksessa. Nettisivuston kautta muutoksia voi tehdä puhelinnumero- ja sähköpostitietoihin. Muista muuttuneista tiedoista tai koiran kuolemasta ilmoitetaan soittamalla, sähköpostitse tai muutoslomakkeella. Koiranomistajan muutoksia varten rekisteröintitodistuksessa on ilmoitusosa, johon edellinen omistaja allekirjoittaa ja uusi omistaja täydentää omat tietonsa. Lomake toimitetaan rekisteriin, jossa muutos kirjataan.

Rekisteristä voivat tietoa hakea viranomaiset (poliisi, palo- ja pelastusviranomaiset) ja erikseen määritellyt tahot. Erikseen määritellyjä tahoja ovat viralliset eläinsuojat, eläinlääkärit, eläinlääkäri yhdistys ja Tanskan kennelyhdistys. Rekisteri toimii yhteistyössä yhteiseurooppalaisen rekisterin kanssa (Europetnet).

Hollanti

Koirien tunnustusmerkintä mikrosirulla ja rekisteröinti on pakollista kaikille 1.4.2013 jälkeen syntyneille koirille ja tämän jälkeen maahantuoduille koirille. Pennut tulee siruttaa viimeistään seitsemän viikon ikäisinä ja rekisteröinti tulee tehdä viimeistään, kun pennut ovat kahdeksanviikkoisia. 1.4.2013 jälkeen syntyneiden tai maahantuotujen koirien omistajanmuutoksista tulee ilmoittaa rekisteriin kahden viikon kuluessa omistajan vaihdoksesta.

Ministeriö hyväksyy rekisteripalveluntarjoajat, joista omistajat voivat vapaasti valita sen rekisterin, jota haluavat käyttää. Rekistereiden keräämissä tiedoissa, palveluissa ja ”aukioloajoissa” on eroja. Tammikuussa 2015 seuraavat rekisterit olivat koiranomistajien käytettävissä:

Vereniging Beroepsmatige Kennelhouders	Stichting Chip
Stichting Nederlandse Databank	Huisdier-registratie.nl
Gezelschapsdieren (NDG)	Virbac Nederland BV
Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland	Petlook
	MicPoint

Koska rekistereitä on useita, nettisivustolta <http://www.chipnummer.nl/> voi tarkastaa, mihin rekisteriin kyseinen mikrosiru on rekisteröity. Rekisteröinnin hinta on alle kymmenen euroa.

Belgia

Koirien rekisteröintipakko on ollut Belgiassa voimassa 1.9.1998 alkaen. Mikrosiru on nykyisin ainoa hyväksytty tunnistusmerkintätapa. Kasvattajan tulee merkitä ja rekisteröidä pennut ennen niiden luovuttamista. Jos kasvattaja pitää itse pennun, on se merkittävä ja rekisteröitävä ennen kahdeksan viikon ikää. Jos koira myydään tai annetaan pois, tulee se ensin tunnistusmerkitä ja rekisteröidä, jonka jälkeen sen voi luovuttaa uudelle omistajalle rekisteröintitodistuksen kanssa.

Koiran tunnistusmerkinnän voi tehdä ainoastaan eläinlääkäri. Rekisteriin kirjaus tehdään samalla kun tunnistusmerkintä. Eläinlääkäri toimittaa tarvittavat lomakkeet rekisterin ylläpitäjälle (<http://www.dogid.be/>) ja laskuttaa rekisteröintimaksun 12,39 € (helmikuu 2015). Rekisteröintimaksu on kertaluonteinen, jolloin myöhemmät muutokset rekisteritietoihin ovat maksuttomia. Omistaja saa mukaansa väliaikaisen rekisteröintitodistuksen; varsinainen todistus tulee myöhemmin postitse. Postitse toimitetaan myös lomake, jolla voidaan ilmoittaa koiran myynnistä, osoitteen muutoksesta tai koiran kuolemasta.

Irtokissaongelma on ollut Belgiassa huomattava. Vuonna 2013 löytöeläinhoitoloihin tuotiin kissoja lähes 25 000 (28 % omistajien tuomana ja 72 % pyydystettyinä). Kissoista vain 3 % päätyi takaisin omistajalleen, 51 % adoptoitiin uuteen kotiin. Loput kissoista kuolivat luonnollisesti tai ne lopetettiin. Ongelmaan on pyritty puuttamaan usealla eri tavalla. Vuonna 2012 aloitettiin usean vuoden kestävä kampanja, jonka tavoitteena on irtokissojen määrän vähentäminen. Syyskuusta 2014 alkaen luovutettujen tai myytyjen kissojen tuli olla steriloituja. Ainoastaan rekisteröityneet kasvattajat saavat myydä lisääntymiskykyisiä kissoja. Tämän lisäksi kissojen myynti-ilmoittelu on rajattu vain lehtiin ja tiettyihin nettisivuihin. Myytävien tai luovutettavien kissojen tulee olla steriloinnin lisäksi tunnistusmerkittyjä, rekisteröityjä ja eläinlääkärin tarkastamia. Kansalaisen on irtokissan havaitessaan ilmoitettava siitä neljän päivän sisällä viranomaisille. Kissojen rekisteripakosta ei kuitenkaan löydy lakitekstiä, eikä kissoja varten ole yksittäistä rekisteriä, vaan eläimiä on rekisteröity useisiin eri tietokantoihin, mm. SRPA ja Belgian kissarekisteri.

Ranska

Ranskassa koirien, kissojen ja frettien rekisteriä ylläpitää Identification des carnivores domestiques ([ICAD](#)). Rekisterissä on yhteensä yli 20 miljoona eläintä. Kaikkien 6.1.1999 jälkeen syntyneiden, yli neljä kuukautta vanhojen koirien tulee olla rekisteröityjä. Kaikkien yli seitsemän kuukautta vanhojen kissojen rekisteröintivaatimus on ollut voimassa 1.1.2012 alkaen. Eläimen luovuttaja tai myyjä on vastuussa siitä, että eläin on rekisteröity luovutuksen tai myynnin yhteydessä.

Yhteiseurooppalaiset rekisterit

Internetistä löytyy muutamia nettisivustoja, joista mikrosirutiedoilla voi hakea eläimen tietoja koko Euroopan alueelta tai laajemmin. Laajimmin käytössä oleva hakusivusto on <http://www.europetnet.com/>. Yleisimmin sivustot kertovat tiedon, mistä tietokannasta (ja mistä maasta) mikrosirun tunnistustieto löytyy. Tämän jälkeen tietoja tulee hakea kyseisestä tietokannasta. Suomalaiset lemmikkieläinten rekisteröintipalvelut eivät ole mukana kyseisissä sovelluksissa.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaikutukset

Kissojen ja koirien tunnustusmerkintä ja rekisteröintivaatimuksella tulisi olemaan vaikutuksia suurelle osalle suomalaisista. Vuonna 2012 lähes kolmanneksella kotitalouksista oli lemmikkieläin (Nurmela 2014). Kissoja tai koiria oli yhteensä 713 000 taloudessa.

Tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulevat vaikuttamaan kissojen ja koirien hyvinvointiin, jos niiden avulla pystytään parantamaan vastuullista eläintenpitoa ja ehkäisemään laitonta ja kyseenalaista toimintaa eläinkaupassa. Eläimet myös palautuisivat karkuretkiltään nopeammin kotiin, mikä parantaisi sekä lemmikkien että omistajien hyvinvointia. Myös varkaustapauksissa tunnustusmerkintä helpottaisi varastetun eläimen tunnistamista ja kotiin palautumista.

Myös viranomaisten työhön tunnustusmerkintä ja rekisteröinti toisivat muutoksia. Toisaalta työ helpottuisi, kun eläinten omistaja olisi nopeammin selvitettävissä, toisaalta taas vaatimuksen valvonta toisi lisätyötä toteutustavasta riippuen.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaatimus toisi myös lisää hallintoa ja säädöksiä. Pelkkä tunnustusmerkinnän vaatimus lisäisi tunnustusmerkitsijöiden ja eläinlääkärien työtä. Eläinten tunnustusmerkinnästä saatava hyöty jäisi kuitenkin saamatta, ellei samalla säädettäisi vaatimusta eläinten rekisteröinnistä. Vain rekisterissä olevien tietojen avulla eläimet voidaan yhdistää omistajaan. Rekisterin perustaminen ja ylläpitäminen toisivat kustannuksia.

Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimuksen tuomien hyötyjen tulisi olla suuremmat kuin siitä aiheutuvat kustannukset.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin kustannukset omistajalle tai kasvattajalle

Rotujärjestöihin (Kissaliitto ja Kennelliitto) kuuluvat kasvattajat ovat veloitettuja tunnustusmerkittämään pennut ennen niiden rekisteröintiä. Kasvattajat myyvät pennut yleensä tunnustusmerkittyinä ja rekisteröityinä, jolloin ostaja maksaa kustannukset pennun hinnassa. Ostajan tulisi kuitenkin tehdä omistajailmoitus (ilmainen) rekisteriin, kun pentu on siirtynyt hänen haltuunsa. Tätä ilmoitusta ei kuitenkaan aina tehdä, jolloin rekisterissä näkyvänä omistajana voi aikuisellakin lemmikillä olla kasvattaja.

Jos eläimen tunnustusmerkinnästä huolehtiminen jää uuden omistajan hoidettavaksi, onnistuu tunnustusmerkintä helposti esimerkiksi pennun rokotuskäynnillä tai vanhemman eläimen muulla eläinlääkärikäynnillä, joten vaiva ei ole kohtuuton. Mikrosirutuksen voi teettää myös esimerkiksi Kennelliiton tunnustusmerkitsijällä. Myös jotkin löytöeläinlaitokset, eläinsuojeluyhdistykset sekä koiratrimmaajat tekevät mikrosirutuksia.

Mikrosirutuksen hinta vaihtelee paljon sen mukaan, tekeekö toimenpiteen eläinlääkäri vai tunnustusmerkitsijä. Kasvattajat käyttävät usein tunnustusmerkitsijöitä, jotka tulevat kasvattajan kotiin tekemään pentujen sirutukset. Kasvattajien viedessä koko pentueen tunnustusmerkittäväksi eläinlääkärille pentutarkastuksen yhteydessä saavat he usein toimenpiteen edullisemmin kuin yksittäisen eläimen omistajat. Eläinlääkäreiden hinnat vaihtelevat myös sen mukaan, tehdäänkö merkinnän yhteydessä muita toimenpiteitä. Eläinlääkärien välillä mikrosirutuksen kustannukset vaihtelevat 30–70 €/eläin. Tunnustusmerkitsijän tekemänä mikrosirutuksen hinta vaihtelee 20–40 €/eläin. Mikrosirujen ostohinnat

vaihtelevat eri nettikauppojen välillä todella paljon, joten osa sirutuksen hintaerosta on luultavasti perusteltavissa erolla sirun hinnassa.

Rekisteröintimaksu Kissaliittoon on 34 €/rotukissa (kotikissat rekisteröidään mikrosirurekisteriin ilmaiseksi) ja Kennelliittoon rekisteröintimaksu on 40 €/koira ("roduttomien" rekisteröinti 28 €). Kasvattajaliittojen rekisteröintimaksulla ylläpidetään huomattavan paljon muutakin rekisteritietoa kuin mitä mahdollisen lemmikkien lakisääteisen rekisteröinnin puitteissa olisi tarpeen. Näin ollen rekisterimaksut eivät lakisääteisellä rekisterillä olisi vastaavan suuruiset, vaan luultavasti lähempänä nykyisten yksityisten toimijoiden ylläpitämiä rekistereitä. Yksityisten rekisterien hinnat ovat noin 15–20 euroa. Voidaan myös olettaa, että kun rekisterin käyttäjämäärät olisivat suuremmat kuin nykyisin, voitaisiin yksittäisen eläimen rekisteröintikustannusta alentaa.

Useimmat kasvattajalta eläimensä ostavat kissan- ja koiranomistajat eivät luultavasti edes ajattele maksavansa pennun hinnassa myös tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin kustannuksia. Tästä syystä jälkikäteen tehdyn merkinnän ja rekisteröinnin hinta voi tuntua kalliilta. Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin voi halvimmillaan saada noin 20 euron hintaan erilaisten sirutuskampanjoiden yhteydessä (esimerkiksi vuonna 2015 Turvasiru Tutuksi -kiertue). Kun tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin hintaa vertaa lemmikin hankinta- ja hoitokustannuksiin, on hinta kuitenkin hyvin pieni. Vuonna 2012 ostettujen lemmikkien keskihinta oli 550 euroa ja mediaanihinta 170 euroa (Nurmela 2014).

Pakollinen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintikustannus voisi omalta osaltaan muistuttaa (halvan) eläimen hankkijaa siitä, että lemmikin omistaminen tuo mukanaan kustannuksia.

Löytö- ja irtoeläimet

Tunnistus- ja rekisteröintimerkintä eivät välittömästi vaikuta löytöeläinten määriin, mutta ne tulevat lyhentämään löytöeläinten hoitoaikoja sekä vähentämään niiden eläinten osuutta, joiden omistajaa ei löydetä ja joiden hoitomaksu jää kunnan maksettavaksi. Rekisteröintivaatimukseen tulee kuitenkin liittää vaatimus tietojen pitämisestä ajan tasalla, sillä nykyisinkin koirat ovat usein tunnistusmerkittyjä, mutta rekisteristä omistajatietoja ei löydy tai ne eivät ole ajan tasalla.

Pitkällä aikavälillä eläinten hylkäämisen ja hoidotta jätön voidaan olettaa vähenevän, kun merkittyjen eläinten osuus populaatiossa kasvaa ja pikku hiljaa myös eläinten omistajien asenteet, erityisesti lemmikkikissoista huolehtimiseen, muuttuvat. Eläimen hylkäämisestä ja hoidotta jättämisestä pitäisikin tulla selkeästi rangaistava teko, samalla tavalla kuin eläimen merkitsemättä tai rekisteröimättä jättämisestä.

Viranomaisille muodostuvat kustannukset

Viranomaisina toimivien eläinlääkäreiden työaika ei tehdyn kyselyn mukaan kulu irtoeläinten omistajien selvittelyyn kuin korkeintaan muutamia tunteja vuodessa. Irrallaan löydettyjen eläinten omistajien selvittäminen on löytöeläinhoitoloiden vastuulla. Eläinlääkäriin työaika kuluu puhelimitse annettavaan neuvontaan siitä, kuinka irtoeläinten kanssa toimitaan, tai joissain tapauksissa loukkaantuneiden eläinten omistajien selvittelyyn.

Irtoeläimet työllistävät jonkin verran liikkuvaa poliisia. Virallisesti poliisin tehtäviin ei kuulu irtoeläinten kuljettaminen löytöeläinhoitolaan. Resurssien mukaan tätä kuitenkin tehdään erityisesti niissä tilanteissa, joissa irrallaan kulkeva eläin aiheuttaa vaaraa liikenteelle tai ympäristölle.

Kuljetusmatkat voivat olla huomattavan pitkiä, sillä löytöeläinhoitolaverkosto ei ole tiheä ja useilla kunnilla on yhteisiä hoitoloita. Usein olisikin työajankäytöllisesti järkevää, jos eläimen voisi toimittaa suoraan takaisin omistajalleen. Muutamilla poliisiyksiköillä on jo käytössään sirunlukijoita, ja he voivat näin saada eläimen omistajatiedot selville nopeasti.

Irtoeläimet aiheuttavat harvoin poliisia työllistävää haittaa. Ongelmatilanteissa, joissa koira on esimerkiksi purrut tai uhannut purra ihmistä tai toista koira, omistaja on usein tiedossa. Tilanne työllistää poliisia muilla tavoin, mutta omistajan selvittelyyn aikaa ei juuri kulu.

Kunnille muodostuvat kustannukset

Kuntien on eläinsuojelulain (247/1996) 15 §:n nojalla huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä. Talteen otettua eläintä on säilytettävä vähintään 15 päivän ajan, jonka jälkeen kunnan vastuu hoidon järjestämisestä loppuu. Tämän vähimmäisajan jälkeen kunta saa päättää eläimen myymisestä, luovuttamisesta muutoin tai lopettamisesta. Usein tässä kohtaa eläimet siirtyvät joko eläinhuoltolan tai eläinsuojeluyhdistysten hallintaan, ja niille pyritään löytämään uusi koti. Joissain kunnissa kunta vastaa eläinten myymisestä ja saa siitä kertyvät tulot, kun taas joissain kunnissa kaikki eläimet lopetetaan, ellei niitä noudeta ennen määräajan päättymistä.

Löytöeläimistä kunnille muodostuneet kustannukset vaihtelevat paljon, eivätkä ne ole sidoksissa löytöeläinten määrään tai kunnan väkilukuun. Löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisen maksoi kuntaa kohden keskimäärin hieman yli 17 000 €. Nettokustannus eläintä kohden vuonna 2010 oli keskimäärin 185,80 € (Hirsjärvi-Kallioinen 2014). Kuntien sopimukset löytöeläinhoitoloiden kanssa vaihtelevat kiinteästä kuukausiveloituksesta (esim. 100 € kuussa) eläinvuorokausiin perustuvaan veloitukseen. Lisäksi kuntien välistä kustannusten vaihtelua lisää se, ettei laissa ole määritelty sitä, kuka vastaa eläimen kuljetus- ja kiinniottokuluista, eikä sitä, mitä tilapäinen hoito tarkoittaa. Kunnat ovatkin tehneet toisistaan poikkeavia ratkaisuja näiden kustannusten korvaamisen suhteen. Kunnille muodostuu kustannuksia myös eläinlääkinnällisistä kuluista sekä lopetuksista. Jos eläimiä ei lopeteta 15 vuorokauden hoitajakson jälkeen, säästää kunta lopetus- sekä ruuhonhävityskustannukset. ”Löytöeläimet - kartoitus nykytilanteesta” - selvityksessä ei käy selville vuorokausiin perustuvaa kustannusta, joten sen perusteella ei voida arvioida miten kustannukset vähenisivät, jos hoitoaika lyhenisi.

Jos kissojen ja koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä säädetään, voidaan olettaa, että eläinten palautuminen omistajilleen tehostuu ja näin kuntien kustannukset pienenevät. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että kunnalla ja hoitolalla on eläinten hoitovuorokausiin pohjautuva sopimus hoitolan kanssa. Eläinten lakisäateistä säilytysaikaa löytöeläinhoitoloissa voitaisiin myös lyhentää, koska eläinten omistajien löytyminen helpottuisi huomattavasti. Lyhyempi hoitolajakso edistäisi myös eläinten hyvinvointia, kun uuden kodin etsintä voitaisiin aloittaa nopeammin. Tämä kuitenkin edellyttää, että löytöeläinhuoltolat veloitettaisiin tarkastamaan eläimen tunnistusmerkintä sekä olemaan yhteydessä omistajaan mahdollisimman pian. Tämän lisäksi löytöeläinhoitoloiden yhteystietojen tulisi olla nykyistä

helpommin löydettävissä esimerkiksi kuntien nettisivuilta, jotta eläinten omistajat tietäisivät, mistä kadonnutta eläintä voi tiedustella.

Kunnille tehdyssä löytöeläinkyselyssä (Hirsjärvi-Kallioinen 2014) esille nousi myös eläinten omistajien paikoittain yleistynyt tapa tuoda löytöeläinhoitolaan oma lemmikkinsä löytöeläimenä siitä eroon halutessaan. Tällaisessa tapauksessa lemmikin 15 vuorokauden hoitokustannus jää kunnalle. Samassa kyselyssä esille nousi toinen kyseenalainen tapa käyttää löytöeläinhoitoloita: omistajat järjestävät oman lemmikkinsä hoitolaan löytöeläimenä ennen lomamatkaansa ja noutavat eläimen hoidosta loman jälkeen. Tällaisten eläinten kohdalla hoidon hinta päästään laskuttamaan omistajalta, mutta eläimet rasittavat turhaan löytöeläinhoitoloita. Molemmissa tapauksissa lemmikin tunnistusmerkintä ja rekisteröinti mahdollistaisivat omistajan löytymisen ja vähentäisivät löytöeläinhoitoloiden väärinkäyttöä. Jos omistaja ei halua tai pysty pitämään lemmikkiään, tulee hänen huolehtia itse uuden kodin hankinnasta tai eläimen lopettamisesta. Eläimen voi myös luovuttaa eläinsuojeluyhdistykselle, joka puolestaan etsii sille kodin. Näin eläin ei turhaan olisi ensin kunnan maksamassa hoidossa.

Omistajan kustannukset

Löytöeläinhoitoloiden tarjoamaa hoitoa tai hoidon hyväksyttäviä kustannuksia ei ole määritelty laissa eikä asetuksissa. Näin ollen hoitolat saavat melko vapaasti hinnoitella tarjoamansa palvelun, ja eroja eri toimijoiden välillä onkin siinä, millaisen hinnan ne laskuttavat löytöeläintä noutavalta omistajalta (Taulukko 3).

Koirien omistajat (ja joissain hoitoloissa myös kissojen) joutuvat maksamaan metsästyslaissa säädetyn lunastuskorvauksen. Metsästyslaissa (615/1993) on säädetty: ”Kun koiran on ottanut talteen muu kuin valtion viranomaisen, koiran omistajan on suoritettava talteenottajalle riistanhoitomaksun suuruinen lunastusmaksu sekä korvaus koiran hoitamisesta. Jos koiran on ottanut talteen valtion viranomaisen, koiran omistajan on suoritettava korvaus hoitamisesta valtiolle. Hoitamisesta suoritettavan korvauksen

Taulukko 3. Otos löytöeläinhoitoloiden hinnoista (poimittu hoitoloiden nettisivuilta helmikuussa 2015)

Löytöeläinhoitola	Kunnat	1. vuorokausi	Seuraavat vuorokaudet (€/vrk)
Kalajoen kaupungin löytöeläintarha	Kalajoki ja Pyhäjoki	koira: 20 € kissa: 10 €	8 € 6 €
Karsikon lemmikkihoitola	Joensuu, Kontiolahti, Rääkkylä ja Tuupovaara	koira: 26 € ² + 20 € kissa: 26 €	koira: 15 € kissa: 10 €
Kouvolan eläinsuojeluyhdistys	Kouvola ja Iitti	koira: 33 € ² + 12 € kissa: 10 €	koira: 12 € kissa: 6 €
Onnentassu	Riihimäki, Loppi, Kerava, Järvenpää, Mäntsälä, Pukkila, Nurmijärvi, Tuusula, Hausjärvi ja Hyvinkää	koira: 30 € kissa: 20 €	koira: 20 € kissa: 13 €
Oulun Eläinkoti Ay	Oulu, Haukipudas, Yli-Ii, Kiiminki, Liminka, Lumijoki ja Tyrnävä	koira: 40,90 € ¹ +23 € kissa: 40 € (1. viikko)	koira: 23 € kissa: 20 € (seuraavat viikot)
Turun kaupungin eläinhoitola	Turku, Kaarina, Kustavi, Lieto, Länsi-Turunmaa, Masku, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo, Taivassalo ja Vehmaa	koira: 18,45 € kissa: 12,30 €	koira: 18,45 € kissa: 12,30 €
Viikin Löytöeläintalo	Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen ja Kirkkonummi	koira: 30,24 € kissa: 15,12 €	16,13 € 8,07 €

¹Lunastusmaksu, ²Riistanhoitomaksu

määrästä säädetään asetuksella.” Lunastusmaksun määrä on sama kuin riistanhoitomaksu (vuonna 2014–2015 33 €). Tämä ei kuitenkaan ole käytäntö kaikissa hoitoloissa tai ei ainakaan käy ilmi niiden sivuilla olevista hinnastoista.

Edellä mainitun lisäksi hoitolat laskuttavat omistajalta vuorokausihinnoitteluun pohjautuvan hoitomaksun. Näin ollen mitä pidempään eläin on hoidossa, sitä suuremmaksi kustannukset muodostuvat. Löytöeläinhoitoloiden hinnoittelussa on paljon vaihtelua, ja tämä voi osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka halukkaita omistajat ovat noutamaan eläimensä hoitolasta. Hoidon arvo voi muodostua suuremmaksi kuin uuden eläimen hankinta-arvo. Hoitokorvauksen lisäksi jotkin hoitolat myös noutavat ja kiinniottavat löytöeläimiä, ja näistä laskutetaan kilometri- tai kertaperusteisesti eläimen omistajalta.

Taulukon 3 hoitoloiden hintojen perusteella sirutus- ja rekisteröintikustannuksen hinnalla saa vain muutaman vuorokauden hoidon löytöeläinhoitolassa. Tämä tarkoittaa, että eläimen katoamistapauksessa tunnistusmerkintä ja rekisteröinti maksavat itsensä lähes välittömästi takaisin.

Eläinsuojeluyhdistyksille ja löytöeläinhoitoloille muodostuvat kustannukset

Ne eläimet, joiden omistajaa ei löydetä 15 vuorokauden kuluessa, jäävät usein hoitolan tai alueen löytöeläinyhdistyksen vastuulle, ja niille pyritään löytämään uusi koti. Kaikki hoitokustannukset sekä mahdolliset lopetuskustannukset jäävät 15 vuorokauden hoidon jälkeen eläimen hoidosta vastaavan tahon kannettavaksi. Näistä kustannuksista ei ole tietoa, sillä toiminta on aina vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa. Töitä tehdään lähes aina ilmaiseksi, ja tarvikkeita sekä rehua hankitaan lahjoitusvaroin.

Lisäksi kustannuksia muodostuu sellaisista eläimistä, jotka eivät missään vaiheessa ole lakisääteisesti kunnan vastuulla. Tällaisia tapauksia ovat yleensä eläimet, joita löytöeläinhoitola ei ota vastaan (esim. ”villiintyneet” kissat) tai joiden hoitoon eläinsuojeluyhdistyksellä voi olla huomattavasti paremmat välineet ja resurssit (pentueet, sairaat eläimet, luonnonvaraiset eläimet). Eläinsuojeluyhdistyksille päätyy myös suoraan sellaisia eläimiä, jotka ovat avun tarpeessa, mutta eivät ole löytöeläimiä. Tällaisia ovat ns. sosiaalitapaukset, joissa omistaja on kykenemätön tai haluton huolehtimaan lemmikistään tai joissa viranomainen on ottanut eläimen huostaan.

Suuret kissapopulaatiot

Suuret kissalaumat syntyvät, kun omistajalle kertyy eläimiä ylen määrin, tai lauma muodostuu omistajiltaan karanneista tai omille teilleen lähteneistä kissoista. Osa laumoista taas koostuu edellisten luontoon syntyneistä jälkeläisistä. Villiintyneellä kissapopulaatiolla tarkoitetaan yleensä puolivilleistä tai villeistä kissoista muodostunutta kissalaumaa, joka asuttaa tiettyä reviiriä. Populaatiot muodostuvat vastuuttoman eläintenpidon seurauksena. Kissalauma kasvaa nopeasti, sillä kissa on nopea lisääntyjä ja selviää ulkonakin suhteellisen hyvin, jos sillä on säänsuojaa ja sitä ruokitaan. Kissapopulaatioilla ei aina ole omistajaa, ja vaikka omistaja löytyisikin, on suuren kissalauman hyvinvoinnista huolehtiminen mahdoton tehtävä. Kissalaumat ovat usein eläinsuojelullinen ongelma (aliravitsemus, sisäsiittoisuus, taudit, ulko- ja sisäloiset). Luonnossa elävät kissat aiheuttavat laumoissa eläessään hygieniaongelmia, joihin puututaan joissain tilanteissa terveydensuojelulain (763/1994) vahinkoeläinpykälän nojalla.

Kissapopulaatioiden muodostamien ongelmien laajuudesta ei ole tehty kartoituksia, eikä ongelman yleisyydestä ja tapausten laadusta näin ollen ole riittävän kattavasti tietoa. Kissalaumojen kanssa toimiminen vaihtelee sen mukaan, määritelläänkö kissat villikissoiksi vai pidetäänkö niitä karanneina

lemmikkeinä tai lemmikiksi vielä sopeutuvina (Evira, 2010). *Virkaeläinlääkäreille tekemästämme kyselystä selvisi, että villit ja puolivillit kissapopulaatiot työllistivät viranomaisia hyvin vaihtelevasti. Osalla vastaajista (12 %) ei ollut lainkaan kontakteja kissalaumojen ongelmiin. Toiset mainitsivat huomattavan suuria tuntimääriä johtuen luultavasti pitkiksi venyneistä sekä useista yhtä aikaa työn alla olevista kissatapauksista. Eläinsuojeluyhdistysten työpanos mainittiin useissa vastauksissa. Joidenkin vastausten perusteella kissapopulaatiot näyttävätkin jäävän kokonaan vapaaehtoisten toimijoiden vastuulle. Muutamien tuntien vuosittaisesta työajan käytöstä raportoivat sellaiset henkilöt, joiden työtehtäviin kissat eivät kuulu, tai jotka siirsivät asian suoraan eläinsuojeluyhdistyksille tai toiselle viranomaiselle. 21 % vastaajista ilmoitti, että kissapopulaatiot työllistävät heitä muutamia päiviä vuodessa. Viikon vuosittaisen työpanoksen ilmoitti 14 % vastaajista. Kahden viikon vuosittaisen työajan ilmoitti 17 % vastaajista, ja kolme viikkoa tai enemmän työaikaansa kissapopulaatioiden tilanteiden selvittelyyn ja ratkaisemiseen käytti 10 % vastaajista.*

Eniten kissapopulaatiot työllistivät kuntien valvontaeläinlääkäreitä. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit neuvovat ja avustavat tarvittaessa vaikeissa tapauksissa. Kunnilla ja kuntayhtymillä työskentelevien valvontaeläinlääkäreiden palkan maksaa valtio, joten kissapopulaation kustannukset työajan osalta jäävät valtion maksettavaksi. Vuonna 2013 valvontaeläinlääkäreiden kokonaisansion keskiarvo oli 4 767 €/kk (Tilastokeskus, Kuntasektorin palkat 2013). Vuositasolla kissapopulaatioiden aiheuttamille kustannuksille annettiin hinta-arvioita 1 500 - 4 000 euron välillä. Enemmistö vastaajista kuitenkin sanoi, että arviota on mahdotonta antaa, koska kahta samanlaista tapausta ei ole. Kustannukset vaihtelevat sen mukaan, kuinka paljon työaikaan niihin käytetään, kuinka suureksi populaatio on kasvanut, ja kuka hoitaa käytännön työt kentällä (loukutus ja kissojen lopettaminen). Kustannukset nousevat heti, jos omistaja ei ole yhteistyöhaluinen ja asiassa tarvitaan viranomaistyötä ja -päätöksiä.

Kunnaneläinlääkärit raportoivat kustannuksiin kissojen sterilointeja, lopetuksia ja raatojen hävitystä. Näitä töitä myös tehdään usein sopimushintaan, jos omistaja on itse aktiivinen vähentämään ongelmaa, tai talkootyönä, jotta tilanne saataisiin ratkeamaan. Kissojen lopetukseen käytetään myös metsästäjiä, sillä loukkuun ampuminen on huomattavasti edullisempaa ja usein myös villiintyneiden eläinten kanssa helpompaa kuin lääkeaineilla lopettaminen. Omistajan ollessa tiedossa viranomaisen antamien kiiretoimenpiteiden (ESL § 44) kulut pyritään laskuttamaan omistajalta. Aluehallintovirastot hoitavat laskutuksen omistajalta, ja jollei kustannuksia saada perityksi, korvataan ne valtion varoista.

Lähes 70 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä vapaaehtoisia apuna kissapopulaatioiden hoidossa. Osa vastaajista sanoi suoraan ohjaavansa yhteydenotot eläinsuojeluyhdistyksille. Vapaaehtoisina avustajina ilmoitettiin myös metsästysseurojen vapaaehtoiset, jotka hoitivat myös kissojen (populaatioiden) loukutuksia ja lopetuksia. Vain noin kolmasosa vapaaehtoisista avustajista sai korvauksia tekemästään työstä. Jos korvauksia maksettiin, olivat ne yleensä matkakuluja. Tämä toimintatapa johtuu nykyisestä lainsäädännöstä, joka on hyvin ongelmallinen irtokissojen suhteen. Sekä eläinsuojelulaissa että metsästyslaissa kissojen heitteillejätto on kielletty. Eläinsuojelulain mukaan kuntien tulee huolehtia irrallaan tavattujen kissojen tilapäisestä hoidosta. Tämän ei kuitenkaan katsota koskevan villiintyneitä kissoja, jolloin kunnan ei tarvitse huolehtia niiden tilapäisestä hoidosta. Irrallaan kulkevan kissan määrittely karanneeksi lemmikkikissaksi tai villiintyneeksi kissaksi ei ole yksinkertaista. Lakisääteisesti villikissat eivät kuulu kenenkään vastuulle, jolloin tilanne pääsee usein jatkumaan pitkään ennen kuin viranomainen asiaan puuttuu.

Pelkällä tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimuksella kissapopulaatioiden ongelmiin tuskin päästään puuttumaan. *Vastaajien kommentista kävi myös selkeästi ilmi, että kissapopulaatioiden tai villikissalaumojen ongelmaan tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimusta pidettiin epätodennäköisenä ratkaisuna. Kyseisissä tapauksissa on usein myös kyse muista omistajan elämönhallintaongelmista, jolloin tunnistusmerkintä jäisi luultavasti hoitamatta. Ennemmin tulisi selkeyttää kissoihin liittyvää lainsäädäntöä, jotta viranomaisilla olisi mahdollisuus puuttua tilanteisiin helpommin. Vastauksissa nostettiin esille mm. seuraavia tapoja:*

- *Laissa tulisi korostaa sitä, että omistaja on vastuussa eläimensä lisääntymisestä, erityisesti jos kyseessä on ulkoileva tai ulkona asuva eläin.*
- *Sallitulle kissojen määrälle omistajaa kohden annetaan selkeä yläraja, tai esimerkiksi yli kymmenen kissan pitäminen asetetaan luvanvaraiseksi.*
- *Kissojen loukutus hoidetaan vapaaehtoistoimin ja valtio maksaa laskun, jonka myöhemmin perii mahdollisesti tiedossa olevalta omistajalta. Jos tunnistusmerkintävaatimus astuu voimaan, merkitsemättömät villikissat lopetetaan välittömästi ja loppuille etsitään uusi koti.*

Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimuksella saataisiin kuitenkin työkaluja niihin tilanteisiin, joissa omistajan eläintenpito ei näytä olevan hallinnassa. Jos eläimiä ei ole tunnistusmerkitty ja rekisteröity, voidaan omistaja määrätä näin tekemään ja tehostaa määräystä uhkasakolla. Tunnistusmerkintä myös helpottaisi ongelmatilanteissa vastuuhenkilön määrittelyä ja toimisi ehkä omalta osaltaan kannustimena pitää asiat hallinnassa.

Eläinten maahantuonti

Kissojen, koirien ja frettien liikkumista EU-maiden alueella säädellään lemmikkieläinasetuksella (EY N:o 998/2003). Kaikkien maasta toiseen siirtyvien eläinten tulee olla tunnistusmerkittyjä mikrosirulla, ja niillä tulee olla lemmikkieläinpassi. Myös EU:n ulkopuolelta tuotavilla eläimillä tulee olla tunnistusmerkintä. Eläimen on oltava tunnistusmerkitty mikrosirulla tai selkeästi luettavalla tatuoinnilla. Tatuointi hyväksytään tunnistusmerkintänä vain, jos se on todistetusti tehty ennen 3.7.2011. Kaikilla laillisesti maahantuoduilla eläimillä on jo tunnistusmerkintä, ja kansallisen lainsäädännön muutos ei toisi muuta vaatimusta kuin sen, että eläimen tiedot tallennetaan rekisteriin tietyn ajan kuluttua maahantuonnista.

Laillisesti maahantuotujen eläinten kohdalla tautien maahantulon riski on pieni. Eläimet voivat kuitenkin tuoda mukaan sellaisia tauteja tai loisia, joita ei lakisääteisesti vastusteta. Vuonna 2013 TRACES-järjestelmään kirjattiin Suomeen tuoduiksi 989 koira ja 137 kissaa, tuontieriä oli yhteensä 91 (Evira, 2014). Tilastossa näkyvät kaupalliset tuonnit. Kaupallisella tuonnilla tarkoitetaan tuontia, jossa tuotava eläin on tarkoitettu myytäväksi tai luovutettavaksi uudelle omistajalle, esimerkiksi myytäväksi tuodut pennut ja rescueyhdistysten tuomat eläimet. Laillisesti eläimiä liikkuu paljon näyttely- ja kilpailumatkoilla sekä omistajien itse hakemina ostoeläiminä. Näiden tuontien lisäksi pentuja ja aikuisia eläimiä tuodaan maahan myös laittomasti. Tällöin eläinten tunnistusmerkinnöissä, asiakirjoissa tai tautisuojuuksessa on puutteita. Laittomiin tuonteihin on vaikea puuttua rajavalvonnan keinoin, koska varsinaisia rajatarkastuksia ei sisämarkkinakaupassa ole.

Pentujen kohdalla sekä laittomissa että laillisissa tuonneissa ongelmana on se, ettei pentujen lähtökohdista tiedetä useinkaan mitään. Pennut voivat olla niin huonokuntoisia, etteivät ne selviä matkan rasituksista, ne voivat olla sairaita tai ne voivat sairastua täällä puutteellisen vastustuskyvyn takia tauteihin, joita vastaan meillä rokotetaan (esimerkiksi parvo).

Laittomiin maahantuonteihin olisi tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimuksella vaikea päästä kiinni. Varsinkin laittomasti Suomeen tuodut nuoret pennut olisi helppo tunnistusmerkitä täällä, ennen kuin merkinnällä asetettu mahdollinen yläikäraja tulisi vastaan, ja myydä vasta tämän jälkeen. Vanhempien koirien kohdalla tunnistusmerkitsemättömyys voi kertoa joko laittomasta tuonnista tai siitä, että Suomessa syntynyt eläin on jätetty merkitsemättä. Maatunnuksellisten mikrosirujen käyttäminen kertoisi kyllä, missä maassa eläin on sirutettu, mutta ei sitä, onko eläin tuotu Suomeen laillisesti vai laittomasti. Kansallisella lainsäädännöllä voimme vaikuttaa tietenkin vain siihen, millaisia mikrosiruja Suomessa tullaan käyttämään.

Keino, jolla hämärään eläinten tuontiin ja myyntiin päästäisiin puuttumaan, olisi kieltää tunnistusmerkitsemättömien ja rekisteröimättömien eläinten myynti. Tällöin myyjien tiedot tallentuivat rekisteriin, millä varmasti olisi laitonta toimintaa ehkäisevä pelotevaikutus. Lisäksi maksullinen rekisteröinti nostaisi pennun hintaa, joka ehkä vähentäisi ostajien ostohalukkuutta. Kuitenkin merkitsemättömien eläinten maahantuonti on kiellettyä jo nyt, ja ostajat ovat silti valmiita ostamaan eläimen, jonka asiakirjat eivät ole kunnossa. Laittomaan maahantuontiin päästään parhaiten puuttumaan tehostamalla eläinten tuontivaatimusten täyttymisen valvontaa ja vaikuttamalla potentiaalisten ostajien ostohalukkuuteen. Asenneilmapiiiriä tulisi saada muutettua niin, että jos eläin on tunnistusmerkitsemätön, on siinä jotain hämärää. Jos jatkossa myynnissä olevien eläinten tulisi olla myös rekisteröityjä, olisi rekisteröimättömyys selkeä indikaattori laittomuudesta.

Pentutehtaat

Pentutehtailla tarkoitetaan kasvatustoimintaa, jossa eläimillä tuotetaan pentuja mahdollisimman tehokkaasti. Usein emiä pennutetaan niin tiheään kuin se biologisesti on mahdollista. Syntyvien pentujen rotupuhtaudesta, sukusiitoksesta tai terveydestä ei välttämättä huolehdi. Pentutehtailua tapahtuu niin Suomessa kuin ulkomaillakin, sekä kissoilla että koirilla. Lainsäädäntö ei rajoita eläinten pennutustiheyttä, ja pentutehtailu ei ole kiellettyä, kunhan eläinten hoito ja olosuhteet täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Näin ei kuitenkaan aina tapahdu, vaan ongelmia eläinten asiamukaisessa hoidossa tulee viranomaisen tietoon. Kasvattajaliitot (Kennelliitto ja Kissaliitto) pyrkivät puuttumaan kasvattajiensa eläinten pennutustiheyteen rajoittamalla säännöissään sitä, kuinka usein emolle saa rekisteröidä jälkeläisiä. Tämä ei kuitenkaan poista sitä mahdollisuutta, että rekisteröitävien pentueiden välillä emällä teetään ns. välipentue tai pentueita, joista pennut myydään ostajille rekisteröimättöminä rotukoirina tai -kissoina.

Mahdollisesta valtion ylläpitämästä kissa- ja koirarekisteristä ei ole järkevää rakentaa jalostustietokantaa, jonka avulla päästäisiin kiinni yksittäisten eläinten liian tiheään pennuttamiseen (varsinkaan kun tätä ei ole lakisääteisesti määritelty). Tietojen oikeellisuuden tarkastaminen ja valvonta olisi kuitenkin käytännössä mahdotonta, eikä ulkomailla tapahtuvaan pentutehtailuun päästäisi tällä tavoin kiinni. Pentujen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus ennen pentujen myyntiä kuitenkin pakottaisi pentutehtailijat merkitsemään ja rekisteröimään pennut ja nostaisi näin myös pentujen hintaa hieman lähemmäs jalostusliittoihin kuuluvien kasvattajien pentujen hintoja. Tämä ei kuitenkaan poistaisi omistajan vastuuta pennun ostotilanteesta eikä takaisi emon hyvinvointia. Lisäksi ostajan tulee osata ja haluta vaatia, että pentu on rekisteröity ostohetkellä.

On tärkeää säätää siitä, että eläimen on oltava rekisteröity ennen myyntiä, sillä pelkkä mikrosirutus on toimenpiteenä halpa ja yksinkertainen. Tärkeää on myös varmistaa, ettei pentujen mikrosirutus siirry osaamattomiin käsiin, ja voi olla tarpeen pohtia, kenellä katsotaan olevan riittävä pätevyys mikrosirun asettamiseen.

Tässäkin kohtaa kuluttajien valistaminen pentutehtailun haitoista on tärkeää, eikä voida luottaa siihen, että tunnustusmerkintä ja rekisteröintipakko rajoittaisivat pentutehtailua.

Eläinsuojelutapaukset

Eläimen hylkääminen voidaan katsoa eläimen hoidotta jättämiseksi tai heitteillejätöksi, joka on kielletty eläinsuojelulain 5 §:ssä. Lisäksi metsästyslain 85 § kieltää kotieläimeksi otetun kissan heitteillejätön ja hylkäämisen. Jos eläimen omistaja haluaa eroon eläimestään, tulee ensisijaisena tapana olla uuden kodin hankkiminen lemmikille. Omistaja voi myös olla yhteydessä eläinsuojeluyhdistykseen ja pyytää heitä etsimään eläimelle uuden kodin tai ottamaan eläimen vastuulleen välittömästi. Eläimen voi myös viedä eläinlääkärille lopetettavaksi.

Valitettavasti osa omistajista hankkiutuu epätoivotuista lemmikeistään eroon hylkäämällä ne (luontoon). Ilman tunnustusmerkintää tällaisissa tapauksissa eläimen omistajaa saadaan harvoin selville. *Välillä on tilanteita, joissa viranomaisen olisi tarpeen antaa löytöeläimen omistajalle eläinsuojelumääräys, mutta näin ei voida tehdä, koska omistajaa ei saada selvitettyä.* Jos eläin olisi tunnustusmerkitty ja omistaja näin ollen osoitettavissa, olisi omistajaan eläinsuojelurikkomuksesta vastuuseen saattaminen huomattavasti helpompaa. Tällöin viranomaiset luultavimmin myös tekisivät asiasta tutkintapyyntön, ja asia etenisi mahdollisesti syyttäjälle. Rangaistuksen eläimen hylkäämisestä ei luultavasti edes tarvitsisi olla iso, jotta se motivoisi eläimen omistajaa ennemmin viemään eläimen eläinsuojeluyhdistykselle tai etsimään sille uuden kodin luontoon hylkäämisen sijasta. Tämä varmasti vähentäisi harkitsematonta eläinten hankintaa ja tästä johtuvaa irtoeläinten määrää.

Oma lukunsa ovat löytöeläimet, joiden omistaja saadaan selville, mutta hän ei ole halukas noutamaan eläintään. *Virkaeläinlääkäreille tehdyssä kyselyssä kävi ilmi, että puolella vastaajista oli tullut tietoon kyseisiä tapauksia.* Tapaukset tulisi eläinsuojelulain puitteissa tulkita eläimen hylkäämiseksi tai hoidotta jättämiseksi. Tällöin viranomaiset voivat ryhtyä eläinsuojelulain mukaiseen kiiretoimenpiteeseen (§ 44), jonka perusteella eläin voidaan ottaa huostaan (ja edelleen luovuttaa eläinsuojeluyhdistykselle tms.). *Vastaajien toimintatavat em. tilanteissa vaihtelivat. Asia on voitu jättää omistajan ja löytöeläinhuitolan väliseksi, jolloin on yleensä sovittu eläimen luovutuksesta löytöeläinhuitolalle tai alueella toimivalle eläinsuojeluyhdistykselle. Joissain tilanteissa viranomainen osallistui eläimen luovuttamiseen löytöeläinhuitolalle tai eläinsuojeluyhdistykselle. Viranomaiset olivat myös tehneet tilanteista eläinsuojelupäätöksiä (huostaanotto tai sijoitus) ja mahdollisesti jättäneet poliisille tutkintapyyntöjä eläimen hylkäämisestä tai heitteillejätöstä.* Omistajaa ei voida velvoittaa noutamaan eläintään, eikä se usein olisi myöskään järkevää, koska voidaan olettaa eläimen päätyvän jälleen irtoeläimeksi, jos sen omistamiseen ja siitä huolehtimiseen ei mielenkiintoa löydy. Jos omistajia ei näissä tapauksissa saateta millään tavoin vastuuseen eläimen hylkäämisestä, on hyvinkin mahdollista, että seuraavan eläimen kanssa ongelma toistuu.

Kissojen ja koirien pitoon liittyvien eläinsuojelutapauksien yhteydessä omistaja on yleensä selvillä heti alusta alkaen tai selviää hyvin nopeasti. *43 % kyselyyn vastaajista sanoi, ettei omistajaa jouduta selvittämään lainkaan. Jos näin ei kuitenkaan ole, voi työaika kuluu hyvinkin paljon siihen, että selvitetään kuka omistaja on ja kenelle eläinsuojelupäätös tulee osoittaa. Eläimestä vastuussa oleva henkilö voi myös kieltää olevansa eläinten omistaja ja väittää vastuun eläimestä olevan viime kädessä jollain muulla henkilöllä. Tällöin aikaa omistajan vahvistamiseen menee paljon. Pihapiiriin kertyvien kissojen kohdalla omistajuuden osoittaminen voi olla myös mahdotonta, vaikka ihmisen tiedetään ruokkivan kissoja ja näin*

ollen edistävän lauman selviytymistä ja kertymistä alueelle. Pakollista tunnistusmerkintää kaivattiin erityisesti näihin tilanteisiin, jotta tilanteet eivät pitkittyisi. Eniten eläinsuojelutapausten omistajien selvittelyyn meni aikaa kuntien valvontaeläinlääkäreiltä.

Eläintenpitokiello

Virkaeläinlääkäreille tehdyssä kyselyssä nousi esille tarve tunnistusmerkitä ja rekisteröidä sellaiset eläimet, joiden omistaja on syytettynä eläinsuojelurikoksesta ja mahdollisesti tullaan tuomitsemaan eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokiellon yhteydessä määrätään menettämisseuraamuksella omistajan omistuksessa olevat eläimet menetettäväksi. Tällöin olisi tärkeää tietää, mitä eläimiä tuomitulla henkilöllä on omistuksessaan. Jos tuomittu pystyy todistamaan, ettei hänellä enää ole hallussaan eläimiä, ei eläintenpitokielloa ja menettämisseuraamusta välttämättä määrätä. Tällaisessa tilanteessa on vaarana, että eläimet palautuvat omistajalle pian käsittelyn päätyttyä. Jos syyttäjä voi selkeästi osoittaa, että syytetyllä on omistuksessaan eläimiä, on eläinpitokiellon määrääminen todennäköisempää ja eläimet saadaan menettämisseuraamuksella pois omistajalta.

Rabies ja muut taudit

Suomen lemmikkieläinten tautitilanne on todella hyvä, eikä lemmikeissä juuri ole tauteja, jotka voisivat tarttua ihmiseen. Tiettyjen tautien kohdalla voi kuitenkin olla tarpeen tietää, kuka eläimen omistaja on, jotta päästään selville siitä, kenen kanssa eläin on ollut kontaktissa.

Yksi vaarallisimmista koirien ja kissojen levittämistä, ihmiselle hengenvaarallisista taudinaiheuttajista on rabiesvirus. Rabies eli raivotauti on viruksen aiheuttama tarttuva keskushermosto-sairaus. Maailmanlaajuisesti ihmisen saama raivotautitartunta on 90 % tapauksista seurausta raivotautisen koiran puremasta. Suomessa rabies ei ole ongelma, ja Suomi on vuodesta 1991 ollut virallisesti rabiesvapaa. Virusta kuitenkin esiintyy villieläimillä, kuten supikoirilla ja ketuilla. Tästä syystä metsästyskäytössä olevien koirien tulee olla rokotettuja viruksen varalta. Myös muut koirat ja kissat suositellaan rokotettavan raivotautia vastaan.

Vaikka rabiasta ei Suomen lemmikkieläimissä esiinny, on siihen sairastuneita eläimiä tuotu Suomeen muutaman kerran 2000-luvun aikana. Vuonna 2012 tutkittiin raivotaudin varalta 24 koiraa, joista 12 oli laittomasti maahan tuotuja. Tärkeintä eläinten tuonnin yhteydessä on varmuus siitä, että tarvittavat toimenpiteet rabiesvapauden varmistamiseksi on tehty (rokotus tai vasta-ainetutkimus). Tautiepäilyistä johtuvat tutkimukset jäävät aina omistajan maksettavaksi. Suomessa todettujen rabiestapausten kohdalla kyseessä on aina ollut yksittäinen ja yksityinen tuonti, ja eläimen omistaja on ollut tiedossa, jolloin kaikki eläinten kanssa kontaktissa olleet henkilöt on saatu selville ja hoidettu altistuksen varalta. Ihmisen sairastuminen rabiukseen voidaan estää heti pureman jälkeen annettavalla rokotus- ja vasta-ainehoidolla. Hoito on kallis, ja eläimeen kontaktissa olleiden ihmisten määrä on yleensä suuri. Esimerkiksi vuonna 2007 maahantuotu rabiesoireinen koiranpentu ehti altistaa kuukauden aikana 40 ihmistä (Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto, 2013). Osa altistuneista hoidettiin vasta-ainehoidolla ja osa rokotesarjalla. Vasta-ainehoito maksaa yhteiskunnalle 2 000 € per henkilö (HUS 2013). Lisäksi kustannuksia muodostuu, kun viranomaiset selvittelevät taudin mahdollista leviämisketjua ja altistuneita henkilöitä.

Tilanteissa, joissa taudinkantajiksi epäiltyjä eläimiä tuodaan maahan ryhmänä, esim. pentuetuonnit tai muu ryhmäkuljetus, ei voida olla varmoja, ovatko kaikki eläimet olleet kantajia tai onko virus levinnyt kuljetuksen yhteydessä muihin eläimiin. Tällöin olisikin ensisijaisen tärkeää, että maahantuojalla olisi

tunnistettavissa ja koirien omistushistoriassa näkyisivät myös tuojan tiedot, jolloin kaikki samasta lähteestä tulleet eläimet saataisiin selville. Muissakin tautitapauksissa olisi hyödyllistä, että eläimen omistushistoria näkyisi rekisterissä, jolloin eläimen kontaktit muihin saman omistajan eläimiin voitaisiin tarvittaessa tarkastaa rekisteristä.

Raivotaudin lisäksi tuontieläimien mukana voi tulla loisia, joita ei vielä esiinny Suomessa. Esimerkiksi petoeläinten (myös kissa ja koira) mahdollisesti kantama myyräekinokki (*Echinoccus multilocularis*) voi tarttua ihmiseen eläimen ulosteissa olevien munien välityksellä. Myös eläinten turkissa olevat munat voivat aiheuttaa tartunnan. Loista kantavat eläimet ovat oireettomia. Ihmisellä ekinokokki muodostaa maksaan loistoukkia sisältäviä rakkuloita, jotka häiritsevät maksan toimintaa. Ekinokokki kuulu heisimatoihin. Tästä syystä kaikkien maahan tuotavien eläinten tulee olla lääkitty heisimatoihin tehoavalla loislääkkeellä.

Suomessa ei lemmikkieläimillä ole lainkaan pakollisia rokotuksia, jolloin mikään ei velvoita omistajaa käyttämään eläintä eläinlääkärillä. Tunnistusmerkinnän hankinnan yhteydessä eläin kuitenkin mahdollisesti käytettäisiin eläinlääkärillä, jolloin myös rokotukset ja loishäädöt voitaisiin tarvittaessa ottaa esille ja ne ehkä myös jatkossa hoituisivat paremmin. Lemmikkien hyvää tautitilannetta voidaan Suomessa ylläpitää valistamalla omistajia rokotusten tarpeellisuudesta, vaikka ne eivät lakisääteisiä olekaan.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaihtoehdot

Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus voidaan asettaa joko erikseen tai yhdessä. Tunnistusmerkintä ilman omistajarekisteriä ei ole ratkaisu juuri mihinkään edellä mainituista ongelmista. Ainoastaan siruhaku.fi -tyyppinen palvelu voisi palauttaa eläimet takaisin omistajilleen katoamistilanteessa. Tämä kuitenkin edellyttää eläimen käyttämistä eläinlääkärissä niin, että sen mikrosiru on kirjattu järjestelmään, sekä sitä, että omistaja haluaa eläimensä takaisin. Kuitenkin voidaan olettaa, että niissä tilanteissa, joissa eläin on aiheuttanut haittaa ympäristölleen, viranomainen etsii omistajaa eläimelle tai omistaja on tarkoituksella hylännyt eläimen, ei omistaja ole halukas ottamaan yhteyttä viranomaiseen.

Tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä voidaan säätää ainoastaan kissoille tai koirille, tai molemmille. Koirien rekisteröinti Suomessa on jo nyt varsin kattavaa, sillä ainakin 80 % koirista on tunnustusmerkitty ja rekisteröity. Koirien kohdalla vaatimus voisi olla helposti toteutettavissa, varsinkin jos rekisteri perustettaisiin Kennelliiton tietojen pohjalle, eikä Kennelliittoon tehtyä rekisteröitymistä tarvitsisi tehdä uudestaan. Omistajatiedot eivät kuitenkaan kaikilla koirilla ole ajan tasalla, jolloin tunnustusmerkinnästä ja olemassa olevasta rekisteristä ei ongelmatilanteissa ole hyötyä. Pelkkä koirien rekisteröintivaatimus jää kuitenkin vajavaiseksi lemmikkieläinten hyvinvointia ajatellen. Irtokissat ovat eläinsuojelullisesti huomattavasti koiria heikommassa asemassa nykyisen lainsäädännön puitteissa, ja niiden asemaa voitaisiin tunnustusmerkinnällä muuttaa. Kissoja myös hylätään huomattavasti enemmän, ja niiden osuus kotiin palaavista löytöeläimistä on valitettavan pieni, vain noin 10 %.

Rekisterin rakentamiselle ja käyttöominaisuuksille on useita eri vaihtoehtoja. Rekisterin toiminnalliset ratkaisut tulevat vaikuttamaan siihen, millaiseksi rekisterin pystytys- ja ylläpitokustannukset muodostuvat. Mikäli rekisteröinnistä säädetään, tulee perusteellisesti miettiä, mitä kaikkea rekisteriltä halutaan ja mitä todella tarvitaan. Riittääkö pelkkä omistajan ja eläimen tietojen yhdistäminen, vai toivotaanko rekisteristä työkalua esimerkiksi eläinten rajanylityksiin ja/tai eläintautien valvontaan? Se, mitä tietoja rekisteriin tallennetaan, tulee vaikuttamaan myös siihen, millaiseksi rekisterin tietoturva tulee rakentaa.

Rekisterin ylläpito tulee vaatimaan myös jonkin verran manuaalista työpanosta, vaikka siitä rakennettaisiin mahdollisimman pitkälle sähköisesti käytettävä. Jotta mahdollisimman moni eläimen omistaja tekisi tietoja koskevat kirjaukset itse, tulee rekisteristä tehdä mahdollisimman helppokäyttöinen ja kerättävän tiedon määrä pitää minimissä. Ensimmäisen rekisteriin tehtävän kirjautumisen yhteydessä käytössä on oltava tunnistautuminen, joka varmistaa kirjautujan henkilöllisyyden.

Taulukko 4. Rekisteriin tallennettavia tietoja

Tallennettava tieto	Perustelu	Mahdollinen käyttö
ELÄIN		
Tunnistustieto	Vahvistaa sen, että eläin on tunnistusmerkitty.	
Syntymäaika		Eläinten poistaminen järjestelmästä tietyn iän jälkeen.
Laji	Rekisterissä olevan eläinlajin tunnistaminen. Voidaan myös säätää niin, että eläinlaji on pääteltävissä mikrosirun tunnistenumerosarjasta.	Lajikohtaisten yhteenvetojen tekeminen. Tiedottaminen.
Nimi		
Rotu		
Sukupuoli		
Väri		
Tuntomerkit		
Lisätieto	Karannut/varastettu/arka/aggressiivinen /lääkeaineallergia/ vaihtoehtoinen yhteystieto	Hyödyllisiä tietoja eläimen löytäjälle tai eläinlääkärille.
OMISTAJA		
Nimi		
Syntymäaika / Henkilötunnus tai muu tunnistus nro.	Henkilötunnus tai syntymäaika tarvitaan, jotta samannimiset omistajat voidaan erottaa toisistaan. Tunnistusnumero tarvitaan sellaisille järjestöille, jotka merkitsevät eläimiä ennen niiden luovutusta uusille omistajille.	
Tietojen näytö sovelluksessa	Jos rekisteristä tehdään avoin niin, että kuka tahansa voi eläimen tunnistustiedoilla hakea omistajan tiedot, tulee kysyä omistajan suostumus tietojen luovutukseen.	
Osoitetiedot	Omistajan tavoittaminen ja tiedottaminen.	Mahdollistaisi myös eläimen palauttamisen suoraan kotiin ilman kiertämistä löytöeläinlaitoksen kautta. Tautitapauksien yhteydessä alueellinen tiedotus tarvittaessa.
Puhelinnumero	Omistajan tavoittaminen ja tiedottaminen.	
Sähköposti	Omistajan tavoittaminen ja tiedottaminen.	
MERKITSIJÄ	Mahdollisissa merkintään liittyvissä ongelmissa tiedetään merkinnän tehnyt henkilö.	

Tunnistautumisjärjestelmänä voidaan käyttää Vetuma-palvelua, joka käyttää sähköisen henkilökortin kansalaisvarmennetta, mobiilivarmennetta tai pankkien verkkopankkitunnuksilla tehtävää

tunnistautumista. Seuraavilla kerroilla rekisteriin kirjautuminen voi tapahtua joko henkilökohtaisella käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai edelleen Vetuma-palvelun kautta.

Rekisteriin ei luultavasti ole tarpeen tehdä tallennuspaikkoja eläinten siirroille paikasta toiseen tai muulle mahdolliselle eläinten liikkumiselle. Lemmikkieläinten liikkeiden jäljitettävyyden seuranta ei ole tarpeen tehdä samalla tarkkuudella kuin elintarviketuotantoon käytettävien eläinten. Rekisterin toimivuuden ja käytettävyyden kannalta on tärkeintä se, että eläimen tiedot ovat rekisterissä ajan tasalla, ja että rekisteri on sitä tarvitsevien henkilöiden helposti käytettävissä.

Tietojen tallentaminen voidaan toteuttaa niin, että eläimen tunnistusmerkitsijä tallentaa tiedot merkinnän yhteydessä suoraan järjestelmään tai toimittaa ne rekisterin ylläpitäjälle, joka hoitaa tallennuksen. Tunnistusmerkitsijä voi olla kunnaneläinlääkäri, yksityinen eläinlääkäri, tunnistusmerkitsijä tai eläinsuojeluyhdistyksen työntekijä. Yksinkertaisinta on kuitenkin tehdä rekisteristä sellainen, että omistaja voi itse kirjata tiedot järjestelmään ja maksaa rekisteröintimaksun samalla. Riippuen siitä, millaiseksi mahdollisen säädöksen valvonta suunnitellaan, tulee miettiä onko tarpeen, että omistajille toimitetaan eläimen rekisteröinnistä rekisteröintitodistus. Ensirekisteröitymisen yhteydessä omistajan tulee saada käyttäjätunnukset rekisteröintijärjestelmän itsenäistä jatkokäyttöä varten.

Yhteystietojen päivittäminen on tarpeen, jos eläimen omistaja muuttaa tai puhelinnumero tai sähköpostiosoite vaihtuu. Yksinkertaisinta rekisterin toiminnan kannalta olisi, että omistaja pystyisi itse päivittämään muuttuneet tiedot järjestelmään. Tästä syystä omistajalla tulee olla mahdollisuus kirjautua järjestelmään. Tietojen päivittämisen tulee tarpeen vaatiessa olla mahdollista myös paperisella lomakkeella, sähköpostitse tai puhelimitse. Yksi vaihtoehto on yhteystietojen päivittäminen rekisteritodistuksen yhteydessä olevalla lomakkeella.

Omistajatietojen päivittäminen tulee tehdä aina eläimen vaihtaessa omistajaa. Omistajatietojen päivittämiselle tulee asettaa aikaraja, jotta tiedot tulee varmasti päivitettyä. Omistajatietojen vaihtaminen ei voi tapahtua yksipuolisella ilmoituksella, vaan sekä vanhan että uuden omistajan tulee vahvistaa omistuksen vaihtuminen. Omistajuus voidaan vaihtaa esimerkiksi lomakkeella, jonka molemmat omistajat allekirjoittajat. Tällainen lomake voi olla osana mahdollista rekisteritodistusta, tai se voi olla tulostettavissa rekisterin verkkosivuilta. Sähköistä omistajuuden vaihtamista varten rekisteriin tulisi rakentaa sellainen sähköinen ominaisuus, joka mahdollistaisi omistajuudesta luopumisen ja omistajuuden vastaanottamisen sähköisesti, esimerkiksi henkilötunnukseen perustuen tai erikseen rekisteristä saatavan valtuutusavaimen avulla. Järjestelmä antaisi jokaiselle rekisteröidylle eläimelle omistajuuden vaihtamista varten valtuutusavaimen (numero- tai kirjainsarja). Myynnin yhteydessä eläimen entinen omistaja antaisi koodin ostajalle. Ostaja rekisteröityisi järjestelmään ja syöttäisi koodin sille varattuun kenttään. Eläimen tiedot siirtyisivät uuden omistajan tietojen alle.

Kissojen ja koirien kasvatustoimintaan liittyvät yleisesti myös niin sanotut sijoitussopimukset. Sijoituseläimen hoitovastuu on eläimen haltijalla, mutta sen omistajuus säilyy kasvattajalla, kunnes eläintä on käytetty jalostustoimintaan sijoitussopimuksen mukaisesti (tietty määrä astutuksia tai pentueita), jonka jälkeen omistajuus siirtyy eläimen haltijalle. Näitä tilanteita varten tulee miettiä, kumman henkilön tiedot rekisteriin kirjataan, eläimen virallisen omistajan (=kasvattaja) vai sen henkilön, jonka hallussa eläin on, ja kenellä on vastuu eläimen hoidosta ja mahdollisesti aiheuttamista häiriöistä. Rekisteri voidaan myös

rakentaa niin, että eläimelle voidaan tallentaa sekä omistaja että haltija. Tällöin kuitenkin pitää myös selkeästi ratkaista, että kenen vastuulla eläin lain näkökulmasta on.

Eläimen omistajatietojen hakeminen rekisteristä on rekisterin tärkein tarkoitus. Tällöin irrallaan kulkevan ja mahdollisesti haittaa aiheuttaneen eläimen omistajan löytäminen on helppoa. Rekisterin tulee olla sellainen, että se on helposti tärkeimpien viranomaistahojen käytettävissä vuorokauden ympäri. Tällaisia viranomaisia ovat virkaeläinlääkärit, poliisit ja pelastusviranomaiset. Viranomaisilla tulee olla pääsy kaikkiin rekisterissä oleviin tietoihin. Tämän lisäksi rekisterin tietoihin tulee olla pääsy myös sellaisilla henkilöillä, joilla ei viranomaisstatusta ole. Löytöeläinlaitosten henkilökunnalla tulee olla pääsy tietokantaan (ja heillä tulee myös olla velvollisuus tietokannan käyttöön). Iso osa löytöeläimistä päättyy yksityishenkilöiden löytäminä suoraan löytöeläinlaitosiin ilman minkäänlaista viranomaiskontaktia välissä. Jotta eläinten hoitoaika hoitolassa jää mahdollisimman lyhyeksi, tulee hoitolan vastuhenkilöillä olla ympärivuorokautinen pääsy järjestelmään. Tämän lisäksi myös yksityisillä eläinlääkäreillä olisi hyvä olla tunnukset järjestelmään, koska he merkitsevät paljon eläimiä, ja heiltä voidaan myös pyytää löytöeläimen tunnistamista.

Yksi vaihtoehto eläimen omistajatietojen helppoon löytämisen olisi se, että rekisterisovellutuksesta kehitetään sellainen, että kuka tahansa voi mikrosirunumeron tai tatuointitunnuksen tietäessään hakea sieltä omistajan yhteystiedot, jos omistaja on antanut luvat tietojensa julkistamiseen. Tällöin kaikki sellaiset henkilöt, joilla on sirunlukija, voivat hakea eläimen omistajan tietoja. Omistajat puolestaan voivat helposti ilman tunnuksia tarvittaessa tarkistaa esimerkiksi yhteystietojen oikeellisuuden.

Eläimen poistaminen järjestelmästä olisi omistajan vastuulla. Käytännössä voidaan tehdä myös niin, että esimerkiksi kaikki tietyn iän ylittäneet eläimet poistetaan järjestelmästä automaattisesti. Järjestelmästä voidaan myös laittaa sähköinen pyyntö vahvistaa eläimen elossa oleminen, ennen kuin järjestelmä automaattisesti poistaa tietyn iän ylittäneen eläimen.

Vanhojen omistajatietojen löytyminen järjestelmästä on merkittävää niissä tilanteissa, joissa eläimen entisen omistajan yhteystietoja tarvitaan. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun nopeasti omistajan vaihdoksen jälkeen on herännyt epäily mahdollisesta tarttuvasta taudista ja on tärkeää saada selville, minkä muiden eläinten kanssa eläin on ollut kontaktissa. Esimerkiksi eläinten tuontitapauksissa olisi tärkeää tietää, kuka eläimen on tuonut maahan ja mitä eläimiä tuojalla on samaan aikaan ollut hallussaan. Jotta tiedot tällaisissa tapauksissa löytyisivät rekisteristä, tulisi Suomessa säätää vaatimuksesta, että vain tunnistusmerkityt ja rekisteröityt eläimiä saa myydä. Vanhojen omistajatietojen ei tarvitsisi olla järjestelmässä muiden kuin viranomaisten nähtävissä.

Omistajan eläinten selvittäminen on tarpeen niissä tilanteissa, joissa omistajaa epäillään eläinsuojelurikkomuksesta ja on tarpeen tietää, mitä eläimiä hänellä on vastuullaan. Myös tilanteissa, joissa omistaja ei pysty itse kertomaan omistuksessaan olevista eläimistä (onnettomuudet), voi olla tarpeen saada selvyyksiä siitä, mitä eläimiä omistajalla on ollut huolehdittavanaan.

Valtion ylläpitämä vai yksityinen rekisteri

Jos pakollisesta rekisteröinnistä säädetään, tulee pohtia, kuka toimii rekisteriä ylläpitävänä tahona. Rekisterin ylläpidosta ja hallinnoinnista voidaan huolehtia valtiollisesti (Ruotsi) tai se voidaan antaa yksityisen yrityksen tai järjestön tehtäväksi (Tanska ja Hollanti).

Viranomaisrekistereistä Eläinrekisteri olisi käytännössä valmis ottamaan vastaan myös kissojen ja koirien rekisteröintitietoja. Rekisteri on kuitenkin suunniteltu selkeästi maatalouden eläintuotannon tarpeisiin, eikä se suoraan ole sovellettavissa lemmikkieläinten rekisteröintiin. Tällä hetkellä esimerkiksi rekisterin käyttäjätunnuksia haetaan asuinkunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta, ja eläimen omistajalla tulee olla myös rekisteröity pitopaikka. Myöhemmin järjestelmään kirjautuminen onnistuu pankkitunnuksilla. Rekisteriin voidaan kirjata ainoastaan mikrosirullisia eläimiä; tämä tuskin kuitenkaan on ongelma, sillä tatuoinnit ovat yhä harvinaisempia. Eläinrekisteriin on mahdollista muodostaa erilaisia käyttäjäprofileita, joten käytännössä myös ei-viranomaistahoille (eläinlaitokset ja yksityiset eläinlääkärit) voidaan antaa lukuoikeus tietoihin. Eläinrekisterin rinnalle voitaisiin perustaa myös kevyempi lemmikkieläinrekisteri. Tällöin tuotantoeläinrekisterin vaatimukset eivät rasittaisi rekisteriä ja sitä olisi helpompi kehittää jatkossa esille tulevien tarpeiden mukaan.

Rekisterin pystyttäminen ja sen ylläpito tuovat kustannuksia, ja kustannukset on katettava rekisteröintituloilla. Tämän lisäksi rekisterin käyttöön liittyy mm. käytön opastamista sekä tarvittaessa paperilla tai puhelimitse tulevien tietojen kirjaamista. Yksityisten toimijoiden ei voida olettaa lähtevän tällaiseen työhön ilman voittomarginaalia. Suomessa on tällä hetkellä jo useampi olemassa oleva lemmikkieläinten rekisteröinnin tarjoaja. Jalostusliittojen rekisteröintitoiminnan ei ole tarkoitus olla voittoa tuottavaa toimintaa, mutta niissä rekisteröinnin kustannus on suurempi kuin ainoastaan lemmikin ja omistajan yhdistävällä rekisterillä, koska tietokannat sisältävät paljon tietoa. Olemassa olevista laajemmista tiedoista voisi olla hyötyä myös viranomaistyössä ja -valvonnassa. Esimerkiksi eläinlääkintätietojen kytkeminen tiettyihin eläimiin tai eläinryhmiin lisäisi tietoa muun muassa mikrobilääkkeiden käytöstä. Tautitapauksen, esimerkiksi rabieksen, yhteydessä viranomaiselle olisi tarpeen tietoa siitä, kuinka paljon tietyllä alueella on koiria ja kuinka iso osa koirista on rokotettu taudinaiheuttajaa eli rabiasta vastaan. Viranomaisella voisi käyttää rekisterissä olevia lemmikinomistajien yhteystietoja (sähköposti tai tekstiviesti) myös tautitapauksista tiedottamiseen.

Rekisteröinnin selkeyden kannalta olisi suositeltavaa, että virallisia rekistereitä olisi käytössä vain yksi. Suomessa on jo kuitenkin alalla useampia toimijoita. Lakisääteisen toiminnan monopoliaseman antaminen yhdelle yksityiselle toimijalle tarkoittaisi muille toimijoille haittaa. Toisaalta useamman kaupallisen toimijan toimiminen alalla aiheuttaisi helposti sekaannuksia ja päällekkäisten rekisterien olemassaolo monimutkaistaisi rekisterien käyttöä. Jos useampia rekistereitä hyväksytään, tulee rekistereille soveltaa jonkinlaista ennakkohyväksyntämenetelmää, jolla varmistetaan kaikkien rekisterien samanlainen tiedonkeruu ja tietosuojat. Hyväksytyistä rekistereistä tulisi myös pitää listaa ja päivittää sitä tarpeen mukaan. Yksityisten toimijoiden toimintaa tulee valvoa, sillä jo nyt on havaittavissa, että kun sääntelyä ei ole, eivät kaikki rekisterin ylläpitäjät toimi yhtä selkeästi. Yksi vaihtoehto olisi, että rekisteriä pitäviä toimijoita voisi olla useampi, mutta tämän lisäksi olisi yhteinen tietokanta, johon kaikkien toimijoiden rekisterit päivittyvät. Tämä yhteinen tietokanta olisi se rekisteri, jota viranomaiset tai löytöeläintahot käyttäisivät. Yksityisten toimijoiden etuna olisi, että toiminta olisi kaupallista ja alalla toimivat rekisterit markkinoisivat itse itseään tuoden samalla aktiivisesti esille lakisääteisesti asetettuja vaatimuksia. Yksityiset rekisterintarjoajat toisin sanoen hoitaisivat asiasta tiedottamista omalta osaltaan.

Tunnistusmerkintä ja rekisteröintivaatimuksen toteuttaminen

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin vaatimuksen toimeenpano voidaan toteuttaa eri tavoin. Tavoissa on kuitenkin omat puutteensa ja haasteensa myös valvonnan kannalta.

1) Annetaan siirtymäaika, johon mennessä kaikkien kissojen ja koirien on oltava tunnistusmerkittyjä ja rekisteröityjä. Tämä vaihtoehto tuo kaikki kissat ja koirat tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin piiriin halutulla aikataululla. Valvonnan kannalta on helppoa, kun tiedetään, että tietyn päivän jälkeen kaikkien eläinten on oltava rekisterissä. Tässä vaihtoehdossa voidaan antaa myös poikkeus, jolla poistetaan tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivelvoite vanhoilta eläimiltä: esimerkiksi kaikkien 1.1.2005 jälkeen syntyneiden kissojen ja koirien tulee olla tunnistusmerkittyjä 1.1.201X mennessä.

2) Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus astuu voimaan tietyn päivämäärän jälkeen syntyneille ja maahantuoduille eläimille. Esimerkiksi kaikki 1.1.201X jälkeen syntyneet tai maahan tuodut kissat ja koirat on tunnistusmerkittävä ja rekisteröitävä. Tällä tavoin asetettuna vaatimus ei rasita niitä kissojen ja koirien omistajia, jotka omistavat eläimen ennen lainsäädännön voimaan tuloa. Kuitenkin tällä tavoin säädettyä aikaa kuluisi ainakin 15 vuotta, ennen kuin kaikki kissa- ja koirapopulaatiot olisi kattavasti tunnistusmerkitty ja rekisteröity. Tämä vaihtoehto on valvonnan kannalta edellistä vaikeampi, koska tunnistusmerkittämättömän eläimen omistaja voi väittää eläimen olevan syntynyt ennen 1.1.201X, jolloin vaatimus ei koske sitä. Valvonnan on tällaisessa tilanteessa mahdotonta todentaa eläimen ikää, jos eläimellä ei ole mitään papereita.

Vaihtoehtoja 1 ja 2 voidaan käyttää myös rinnakkain. Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus koskee alkuun vain tietyn päivämäärän jälkeen syntyneitä ja maahantuotuja koiria, mutta säädetään myös siirtymäaika, johon mennessä kaikkien kissojen ja koirien on oltava rekisteröityjä.

Lisäksi on säädettävä siitä, milloin eläin tulee tunnistusmerkitty ja rekisteröidä. Vaihtoehtona on esimerkiksi, että pentu tulee tunnistusmerkitty ja rekisteröidä ennen kuin se myydään. Jos pentu jää kasvattajalleen, se tulee rekisteröidä esimerkiksi ennen neljän kuukauden ikää. Voidaan myös säätää yleisesti se ikä, jota ennen pentu tulee rekisteröidä (esim. 4 kk). Mitä korkeammaksi rekisteröinti-ikä säädetään, sitä todennäköisemmin pennun kasvattaja ei rekisteröi lemmikkiä ennen sen myyntiä. Kasvattajaliittoihin kuuluvat kasvattajat rekisteröivät aina pennut ennen luovutusta. Toisaalta rekisterin ylläpitoa voi helpottaa se, että lemmikki rekisteröidään vasta siinä vaiheessa, kun se on lopullisella omistajalla.

Rekisteröinnistä syntyvät tulot

Suomessa rekisteröidään vuosittain noin 50 000 rotukoiraa. Kun rotukoirien määrään lisätään arvio ei-puhdasrotuisia pentujen määrästä, ylittää vuosittain syntyvien koirien määrä 62 000. Jos rekisteröintipakosta säädetään koirien osalta, voidaan olettaa, että vuosittain rekisteröitäväksi tulee noin 62 000 koira.

Kissojen pentujen määrää on mahdotonta arvioida samalla tarkkuudella kuin koirien, mutta voidaan olettaa, että kissoja syntyy vuosittain enemmän kuin koiria. Jos myös vanhemmat kissat otetaan mukaan tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin piiriin, olisi vuosittain rekisteröitävien kissojen määrä suurempi kuin koirien, koska hyvin pieni osuus kissoista on tällä hetkellä merkitty ja rekisteröity.

Pelkällä pentujen rekisteröinnillä vuosittain rekisteröitäviä eläimiä olisi noin 130 000. Tähän lukumäärään ei sisälly koirien ja kissojen lisäksi muita mahdollisia rekisteröitäviä lemmikkieläinlajeja. Jos rekisteröintikustannus olisi 10 € ja syntyvien pentujen rekisteröintiasteeksi oletettaisiin 80 %, saataisiin rekisteröinnistä vuosittain 1 040 000 €:n tulot. Jos kaikki eläimet velvoitetaan rekisteröitäväksi, nousevat

rekisterin alkuvuosien tulot huomattavasti, kunnes tilanne tasoittuu vuosittain tehtävien penturekisteröintien tasolle.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin valvonta

Jotta tunnustusmerkintä ja rekisteröinti yleistyisivät ja kattaisivat koko suomalaisen lemmikkieläinpopulaation, tulee asetettuja vaatimuksia myös valvoa. Jo nykyisin koirien ja kissojen näyttely- ja harrastustoiminnan yhteydessä eläinten merkintöjä valvotaan, eivätkä rekisteröimättömät eläimet voi useinkaan osallistua toimintaan. Rekisterillä tarkoitetaan näissä tilanteissa jalostusjärjestöjen ylläpitämiä rekistereitä. Suuri osa lemmikeistä ei kuitenkaan osallistu kyseiseen toimintaan, eikä valvontaa tulisikaan jättää vain harrastustoiminnan yhteydessä tapahtuvaksi.

32

Eläinlääkärit voivat eläinten hoitotyön ohessa kontrolloida eläinten tunnustusmerkintöjä. Kaikkien potilaina olevien eläinten ajantasaisten tietojen tarkastaminen rekisteristä vaatisi kuitenkin aikaa, eikä kaikilla eläinlääkäreillä ei myöskään ole laitteita sirujen tarkastamiseen. Valvontaa ei kuitenkaan tulisi sysätä ainoastaan hoitotyötä tekevien eläinlääkäreiden vastuulle, koska tällöin kasvaa riski sille, ettei merkitsemätöntä eläintä viedä lainkaan eläinlääkärille. Eläinlääkäreille tulee korostaa eläinten tunnustusmerkinnän tärkeyttä myös siinä tilanteessa, ettei asiasta säädetä lailla. Eläinlääkärin kehotuksella tunnustusmerkitä eläin on suuri vaikutus eläimen omistajan päätökseen merkitä eläin.

Tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä asetettujen vaatimusten toteutumiseen voidaan kannustaa myös muilla kuin valvonnallisilla keinoilla. Karanneen eläimen kotiin saaminen ja eläimen hoitolajakson lyheneminen ja sitä kautta halvempi hoitomaksu varmasti motivoi useimpia eläimen omistajia. Kuntien hoitovastuu-aikaa löytöeläinten kohdalla voidaan lyhentää. Tällöin ne eläimet, joiden omistaja ei ole merkinnyt eläimiään, pääsevät nopeammin etsimään uutta kotia. Irrallaan luonnossa liikkuvien kissojen osalta lemmikiksi todentaminen on helpompaa, jos kissalla on siru. Myös isompien kissapopulaatioiden kontrollointitilanteessa ei vahingossa lopeteta loukkuun mahdollisesti joutuneita ”ulkopuolisia” kissoja, jos ne on merkitty sirulla. Eläinten varkauksien yhteydessä on todennäköisempää, että merkitty ja rekisteröity eläin löytää takaisin kotiin. Omistajuuden todistaminen epäselvässä tilanteessa varkauden yhteydessä on myös helpompaa, kun eläin on tunnustusmerkitty ja rekisteröity.

Kyselyiden tuloksia

Eläinsuojelulain uudistustyön yhteydessä on tehty kysely eläinpitäjille, valvontaviranomaisille sekä etujärjestöille ja sidosryhmille. Yhtenä kysyttynä aiheena oli koirien ja kissojen tunnustusmerkitseminen ja rekisteröinti. Kyselyn kaikkien tulosten yhteenveto: [Kyselyt viranomaisille, eläintenpitäjille ja sidosryhmille](#).

Tämän selvitystyön yhteydessä tehtiin kysely virkaeläinlääkäreille. Kyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan, kuinka paljon ja millä tavoin irrallaan tavatut eläimet eläinlääkäreitä työllistävät. Lisäksi kysyttiin, mitä reittejä irrallaan tavattujen eläinten omistajat nykyisin löydetään ja pyritäänkö heidät saamaan vastuuseen eläinten hylkäämisestä. Lisäksi kysyttiin eläinlääkäreiden mielipidettä siihen, helpottaisiko pakollinen tunnustusmerkintä ja rekisteröinti heidän työtään.

Uudistustyöhön liittyvä kysely

Valvontaa tekevistä viranomaisista 48 % kannatti tunnistusmerkintäjärjestelmää. Suurinta kannatus oli eläinsuojeluvalvojen, terveystarkastajien, poliisin ja kunnan valvontaeläinlääkäreiden keskuudessa. (Mitä harvemmin vastaaja eläinsuojelutarkastuksia teki, sitä negatiivisemmin tunnistusmerkintään suhtauduttiin.) Tunnistusmerkinnän nähtiin nopeuttavan löytöeläinten palautumista omistajilleen. Valvonnan järjestämisestä ja työllistävyydestä oltiin huolissaan. Suurella kissojen määrällä perusteltiin mielipidettä molempiin suuntiin: ”Koska kissoja on paljon, ei niiden merkintää voida vaatia” ja ”Koska kissoja on paljon ja ne lisääntyvät holtittomasti, on siihen pakko puuttua esimerkiksi tunnistusmerkinnällä”. Villikissapopulaatiot nousivat kommenteissa esille. Yhtenä niiden ehkäisykeinona nähtiin tunnistusmerkintä. Muita ehdotuksia olivat mm. omistajalle säädetty vastuu lemmikin lisääntymisestä ja ulkoilevien kissojen sterilointipakko.

Eläintenpitäjistä ammattimaisten seura- ja harraste-eläinten pitäjien mielipiteet jakoutuivat tasan, kannattajia ja vastustajia oli 46 %. Kotieläintilat suhtautuivat tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakkoon kaikkein negatiivisimmin; kaikissa tuotantoeläinsuunnissa mahdollista säädöstä vastusti vähintään 55 % vastaajista. Kotieläintilojen avoimissa vastauksissa näkyi selkeä ero maaseudun ja taajamien välillä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei maaseudun eläimiä kannata merkitä. Toiset taas halusivat nimenomaan maaseudun ”kesäkissat” ja villit kissalaumat hallintaan merkinnän avulla.

Selvitystyöhön liittyvä kysely

Kysely pohjautui avoimiin kysymyksiin siitä, millainen työllistävä vaikutus irto- ja löytöeläimillä on, sekä millaisia kustannuksia ne vuositasolla aiheuttavat. Kyselyn vastaukset on suurelta osin käsitelty edellisissä kappaleissa. Kyselyn kysymykset löytyvät liitteestä 1.

Vastaajista yli 66 %:lla oli käytössään oma mikrosirunlukija. Jaetun tai lainalaitteen varassa toimi 26 % vastaajista. Kolmella vastaajalla ei ollut käytössään lainkaan sirunlukijaa. Oheisesta voidaan päätellä, että valvontaa tekevillä viranomaisilla on jo nyt käytössään kattavasti sirunlukijoita. Yleisimmin eläinten omistajien tietoja haettiin kasvattajaliittojen rekistereistä, mutta myös turvasiru-palvelu oli kattavasti vastanneiden käytössä.

Vastaajista lähes puolet (45 %) oli sitä mieltä, että tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus on tarpeellinen ja auttaisi heitä työssään. Osa vastaajista ei ottanut selkeää kantaa (29 %) mahdolliseen vaatimukseen, koska ei uskonut että sillä päästäisiin kiinni ongelmatapauksiin, ja pelkäsi vaatimuksen valvonnan lisäävän omaa työpanosta.

Johtopäätökset

Lemmikkieläinten tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on jo säädetty kattavasti useissa Euroopan maissa. Oletettavaa on, että asiasta tullaan tulevaisuudessa säätämään myös EU-tasolla.

Kissoille merkintä- ja rekisteröintijärjestelmä olisi tarpeellisempi kuin koirille. Irtoeläinten suuri lukumäärä ja löytöeläinten vähäinen palautuminen takaisin koteihinsa on suurempi ongelma kissoilla kuin koirilla. Koirat on jo melko kattavasti rekisteröity jalostusliiton rekisteriin. Koirien kohdalla tarvitaan kuitenkin velvoite tietojen pitämiseksi ajan tasalla, sekä työkaluja laittomiin tuonteihin ja pentutehtailuun puuttumiseen.

Rekisteristä kannattaisi tehdä avoin myös muiden lemmikkieläinten tunnistustietojen tallentamiselle. Mitä enemmän eläimiä rekisteröidään ja mitä suuremman osuuden eläimistä rekisteri kattaa, sitä alhaisemmaksi voidaan laskea yksittäisen eläimen rekisteröintimaksu.

Rekisteröintivelvoitteen valvontaan tulee antaa selkeä ohjeistus, jotta valvonnalle ei aiheudu lisätöitä, vaan rekisteristä muodostuu työkalu, joka tukee valvonnan työtä.

Lähteet

BSAVA Companion. 2010. Journal of Small Animal Practice 51: e1-e32.

Carminato, A., Vascellari, M., Marchioro, W., Melchiotti, E. & Mutinelli, F. 2011. Microchip-associated fibrosarcoma in a cat. Veterinary Dermatology 22: 565-569.

Erlandsson, E. 2007. Lagrådsremiss: Tillsyn över hundar och katter.

Evira. 2014. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden sisämarkkinakaupan valvonta 2013. Evira/843/0411/2014.

Evira. 2010. Eviran tulkinta villikissoista.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/villikissat.pdf viitattu 27.2.2015

Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto. 2013. Rabiesoireinen koiranpentu ehti altistaa kuukauden aikana 40 ihmistä. <http://www.hel.fi/hki/sote/fi/uutiset> viitattu 27.2.2014

Hicks, D.G. & Bagley, R.S. 2008. Imaging diagnosis - Spinal injury following aberrant microchip implantation. Veterinary Radiology & Ultrasound 49: 152-153.

Hirsjärvi-Kallioinen, P. 2014. Löytöeläimet- kartoitus nykytilanteesta.

http://www.mmm.fi/attachments/elaimet/newfolder_20/6HfMQ2n6x/esl_loytoelainkartoitus_2014_teksti_dokumentti.pdf Viitattu 27.2.2015

HUS. 2013. Raivotaudin (rabies) paluu Suomeen on todellinen riski. Lemmikkieläimen ostajalla ja maahantuojalla suuri vastuu. <http://www.hus.fi/hus-tietoa/uutishuone/Sivut/Raivotaudin-%28rabies%29-paluu-Suomeen-on-todellinen-riski.-.aspx> 27.2.2014

Joslyn, S.K., Witte, P.G. & Scott, H.W. 2010. Delayed spinal cord injury following microchip placement in a dog. Veterinary and Comparative Orthopaedics and Traumatology 23: 214-217.

Lord, L.K., Griffin, B., Slater, M.R. & Levy, J.K. 2010. Evaluation of collars and microchips for visual and permanent identification of pet cats. Journal of American Veterinary Medical Association. 237: 387-394

Kaihlamäki, M. 2011. Löytöeläimet 2007 - Somen löytöeläinlaitosten toiminta ja eläimet. SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry.

Laurence, C. 2007. Concurrent tail docking and microchipping in puppies. Veterinary Record 160: 347-347.

Nurmela, J. 2014. Joka kolmannessa kodissa asuu lemmikki. Tieto & Trendit 2.

<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/60/> viitattu 27.2.2015

Platt, S., Wieczorek, L., Dennis, R. & De Stefani, A. 2007. Spinal cord injury resulting from incorrect microchip placement in a cat. Journal of Feline Medicine and Surgery 9: 157-160.

Smith, T.J. & Fitzpatrick, N. 2009. Surgical removal of a microchip from a puppy's spinal canal. Veterinary and Comparative Orthopaedics and Traumatology 22: 63-65.

Statistiska centralbyrån (SCB) 2012. Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012.
<http://www.agria.se/images/pdf/se-press-scb-undersokning-hundar-katter-och-andra-sallskapsdjur-2012.pdf> Viitattu 27.2.2015

Tasker, L. 2007. Stray Animal Control Practices (Europe). WSPA/RSPCA International.
http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/WSPA_RSPCA%20International%20stray%20control%20practices%20in%20Europe%202006_2007.pdf Viitattu 27.2.2015

Kysely kissojen ja koirien tunnistemerkintä ja rekisteröinti -selvitykseen liittyen

Perustiedot

Nimi (ei pakollinen)

Läinlääkäri Valvontaeläinlääkäri Kunnaneläinlääkäri Terveystarkastaja Muu, mikä?

Työtehtäväsi

Minkä AVI:n alueella toimit?

Irtoeläimiin ja eläinsuojelutapauksiin liittyvät kysymykset

1. Kuinka paljon aikaa menee irrallaan tavattujen tai haittaa aiheuttaneiden koirien tunnistamiseen ja omistajan selvittämiseen (vuositasolla)?

ei tehdä, vaan ohjataan löytöeläinhoitolaan ja tarvittaessa muulle viranomaiselle

2. Kuinka paljon aikaa menee irrallaan tavattujen tai haittaa aiheuttaneiden kissojen tunnistamiseen ja omistajan selvittämiseen (vuositasolla)?

ei tehdä, vaan ohjataan löytöeläinhoitolaan ja tarvittaessa muulle viranomaiselle

3. Kuinka paljon aikaa menee koirien eläinsuojelutapauksissa eläimen tunnistamiseen ja omistajan selvittämiseen (vuositasolla)?

4. Kuinka paljon aikaa menee kissojen eläinsuojelutapauksissa eläimen tunnistamiseen ja omistajan selvittämiseen (vuositasolla)?

5. Onko käytössäsi sirulukija?

6. Mistä rekisteristä haet sirutetun eläimen omistatietoja:

Kennelliitto

Kissaliitto

Turvasiru (www.turvasiru.fi)

Mikrosiru (mikrosiru.com)

Siruhaku (siruhaku.fi)

7. Tuleeko viranomaisen tietoon tapauksia, joissa omistaja löytyy, mutta ei nouda eläintään löytöeläinhoitolaan 15 vrk sisään? Katsotaanko tämä eläimen hoidotta jättämiseksi tai hylkäämiseksi (ESL §5)?

Kissapopulaatioihin liittyvät kysymykset

8. Kuinka paljon työaikaa kuluu irrallaan olevien tai villiintyneiden kissapopulaatioiden tapausten hoitamiseen (tilanteen selvittely, loukuttamiseen järjestely, kuljetus, lopetukset yms.) vuositasolla?

9. Millaisiksi kissapopulaatioiden hoitamisen kokonaiskustannukset muodostuvat (euroina tai työtunteina) ja mistä ne koostuvat?

10. Käytetäänkö apuna vapaaehtoisia (eläinsuojeluyhdistykset)? Korvataanko heidän kulujaan?

11. Saadaanko kustannukset laskutettua omistajalta? Jos ei, maksaako kunta vai jääkö "valtion maksettavaksi"?

Vapaa sana

12. Näkisitkö, että kissojen ja/tai koirien pakollinen tunnistemerkintä ja rekisteröinti helpottaisi työtäsi? Miksi?